

**UCHWAŁA NR XXXIII.285.2021  
RADY MIEJSKIEJ W SZTUMIE**

z dnia 29 czerwca 2021 r.

**w sprawie przyjęcia „Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Sztum na lata 2021-2030”.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 08 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2020 poz. 713 ze zmianami) oraz art. 17 ust. 1 pkt. 1 i art. 110 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2020 poz. 1876 ze zmianami) uchwała się, co następuje:

**§ 1.**

Przyjmuje się „Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Sztum na lata 2021-2030” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

**§ 2.**

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Sztum.

**§ 3.**

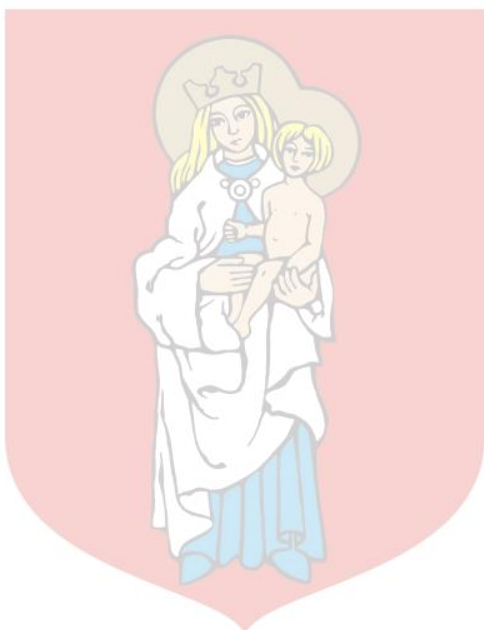
Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady  
Miejskiej w Sztumie

**Czesław Oleksiak**



# **STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W MIEŚCIE I GMINIE SZTUM NA LATA 2021-2030**



#### Opracowanie:

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sztumie we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych opracowano w oparciu o materiały źródłowe pracowników Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sztumie, Urzędu Miasta i Gminy w Sztumie oraz jednostek organizacyjnych Miasta i Gminy Sztum. Elektroniczna wersja Strategii znajduje się na stronie internetowej Miasta i Gminy Sztum <http://www.sztum.pl/>, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej <http://mgopssztum.pl/> oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Miasta i Gminy Sztum.

# SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE .....	4
<b>1.1. PODSTAWA OPRACOWANIA I METODYKA PRACY NAD STRATEGIĄ</b> .....	5
<b>1.2. ZGODNOŚĆ Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI</b> .....	7
1.2.1. SAMORZĄDOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE .....	7
1.2.3. UNIJNE DOKUMENTY STRATEGICZNE .....	11
DIAGNOZA .....	12
<b>2.1. SPOŁECZNO-GOSPODARCZA CHARAKTERYSTYKA GMINY</b> .....	13
2.1.1. INFORMACJE OGÓLNE I POŁOŻENIE .....	13
2.1.2. DEMOGRAFIA .....	13
2.1.3. RYNEK PRACY .....	17
2.1.4. SYTUACJA MIESZKANIOWA.....	20
2.1.5. OŚWIATA I WYCHOWANIE .....	21
2.1.6. OPIEKA ZDROWOTNA I BEZPIECZEŃSTWO .....	26
2.1.7. DZIAŁANIA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH .....	28
2.1.8. KULTURA .....	30
<b>2.2. ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH I ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ</b> ....	32
2.2.1. DZIAŁALNOŚĆ OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ .....	32
2.2.2. GŁÓWNE PROBLEMY Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ .....	35
2.2.3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY I WSPARCIA .....	40
2.2.4. ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ .....	42
2.2.5. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE.....	45
2.2.6. WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA .....	49
2.2.7. OSOBY STARSZE, NIESAMODZIELNE I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI.....	51
<b>2.3 ANALIZA SWOT</b> .....	53
<b>2.4. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ</b> .....	55
STRATEGIA .....	58
<b>3.1. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ</b> .....	60
MONITORING I EWALUACJA STRATEGII .....	71



# WPROWADZENIE

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Sztum na lata 2021-2030 została opracowana dla wyznaczenia celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań mających w efekcie przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, a w szczególności tych osób, które są zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Dokument jest kontynuacją działań zawartych w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Sztum na lata 2014-2020.

Najważniejsze problemy społeczne występujące na terenie Miasta i Gminy Sztum zostały zdiagnozowane na podstawie danych statystycznych i sprawozdań. Dodatkowo przeprowadzono analizę strategiczną opartą na identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT). Z opracowanej diagnozy wyłaniają się konkretne problemy, na których powinna skupić się polityka społeczna Miasta i Gminy Sztum.

## 1.1. PODSTAWA OPRACOWANIA I METODYKA PRACY NAD STRATEGIĄ



Opracowanie oraz realizacja Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z obowiązku prawnego nałożonego na samorząd gminny i powiatowy na mocy art. 17 ust. 1 pkt 1 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku :

*Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Celem tych programów jest reintegracja, integracja osób i rodzin z różnych powodów zagrożonych wykluczeniem społecznym.*

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane przez gminy jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Na treść i realizację gminnych strategii rozwiązywania problemów społecznych mają wpływ również inne akty prawne, do których należą:

- Ustawa o samorządzie gminnym,
- Ustawa o samorządzie powiatowym,
- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Ustawa o świadczeniach rodzinnych,
- Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,

- Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii,
- Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- Ustawa o zatrudnieniu socjalnym,
- Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- Ustawa o dodatkach mieszkaniowych,
- Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem",
- Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
- Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Uwarunkowania prawne jedynie w części określają zakres niniejszego dokumentu. Zakres Strategii będzie dostosowany do specyficznych potrzeb mieszkańców. Ważne jest, aby dobrze zdiagnozować zagrożenia i zaplanować działania, które przyczynią się do prawidłowego funkcjonowania osób mieszkających w mieście i gminie. Opracowanie Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz realizacja jej założeń ma na celu stworzenie odpowiednich warunków systemowego wsparcia osób jego potrzebujących oraz zapewnienie odpowiedniej jakości życia mieszkańców Miasta i Gminy Sztum.

Przy sporządzaniu niniejszego dokumentu wykorzystano następujące metody pozyskiwania danych:

**DESK RESEARCH.** Podstawą tej metody są dokumenty statystyki publicznej, sprawozdania, analizy i publikacje, roczniki statystyczne. Przy sporządzaniu diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej miasta i gminy wykorzystano dane Urzędu Miasta i Gminy w Sztumie, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sztumie za lata 2015-2019 oraz dane Głównego Urzędu Statystycznego, które obejmują okres od 2015 do 2019 roku.

**BADANIE ANKIETOWE.** Element partycypacji społecznej, uwzględnienie udziału mieszkańców w procesie tworzenia strategii. Badania opinii publicznej oparte o kwestionariusz ankietowy, w którym mieszkańcy miasta i gminy pytani byli o ogólne warunki życia i dotyczące ich problemy społeczne. Badania ankietowe były przeprowadzone od 01 lutego do 28 lutego 2021 roku. Wpłynęło 97 ankiet, z czego 83,5% kwestionariuszy wypełniły kobiety, a 16,5% mężczyźni. Wśród osób wypełniających ankietę 53,6% było w wieku 18 - 40 lat, a powyżej niego – 46,4% respondentów. Najwięcej, bo aż 67,0% osób posiada wykształcenie wyższe, 26,8% osób średnie. Trzech na czterech ankietowanych pracuje na podstawie umowy o pracę, a 3,1% jest emerytem lub rencistą.

**SPOTKANIA KONSULTACYJNE.** Podczas pierwszego spotkania z Dyrektorem MGOPS w Sztumie wraz z pracownikami została przeprowadzona również dyskusja na temat obszarów problemowych

w Mieście i Gminie. Na drugim spotkaniu o charakterze warsztatowym omawiano cel główny Strategii oraz opracowywano cele strategiczne, operacyjne, a także kierunki działań, przy udziale przedstawicieli instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych.

**KONSULTACJE SPOŁECZNE.** Bardzo ważny element partycypacji społecznej, proces dialogu pomiędzy przedstawicielami władz (każdego szczebla - od lokalnych po centralne) a mieszkańcami, mający na celu zebranie głosów mieszkańców i w oparciu o nie podjęcie przez władze optymalnych decyzji w sprawach publicznych. Konsultacje społeczne Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Sztum na lata 2021-2030 zostały przeprowadzone w formie elektronicznej. Mieszkańcy mogli wnieść uwagi za pośrednictwem opracowanego formularza.

## 1.2. ZGODNOŚĆ Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI



Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Sztum na lata 2021-2030 ze względu na swój charakter musi opierać się na korespondencji i współzależności z dokumentami strategicznymi na poziomie zarówno Miasta i Gminy, powiatu sztumskiego jak i województwa pomorskiego. Dodatkowo pod uwagę należy również wziąć zapisy wynikające z dokumentów ogólnokrajowych, które wyznaczają trendy i główne kierunki rozwoju polityki społecznej oraz są zgodne z dokumentami europejskimi.

### 1.2.1. SAMORZĄDOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE

#### Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030

Strategia w zakresie polityki społecznej województwa pomorskiego z perspektywą do 2030 r. stanowi integralną część Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030. Odniesienia do kluczowych obszarów polityki społecznej zawarte zostały w każdym z trzech celów strategicznych.

**Tabela 1. Strategiczne kierunki działania w odniesieniu do kluczowych obszarów polityki społecznej.**

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	POŻĄDANE KIERUNKI ZMIAN
Cel strategiczny 1: Trwałe bezpieczeństwo	1.1. Bezpieczeństwo środowiskowe	- poprawa stanu środowiska oraz środowiskowych warunków życia - wzrost odporności regionu na skutki zmian klimatu



	1.2. Bezpieczeństwo energetyczne	- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych oraz zanieczyszczeń powietrza w szczególności z tzw. niskiej emisji
	1.3. Bezpieczeństwo zdrowotne	- wzrost potencjału produkcji energii, ze szczególnym uwzględnieniem czystych i odnawialnych źródeł energii - wzrost współodpowiedzialności za zdrowie i środowisko - zmniejszenie deficytu kadr medycznych i okołomedycznych
	1.4. Bezpieczeństwo cyfrowe	- poprawa stanu zdrowia mieszkańców - poprawa jakości i dostępności do świadczeń, w tym z wykorzystaniem narzędzi e-zdrowia - ograniczenie wykluczenia cyfrowego i poprawa cyberbezpieczeństwa - poprawa jakości i dostępności do usług o wysokim poziomie dojrzałości świadczonych zdalnie
<b>Cel strategiczny 2: Otwarta wspólnota regionalna</b>	2.1. Fundamenty edukacji	- większy udział dzieci w edukacji przedszkolnej - zapewnienie wysokiej jakości edukacji we wszystkich typach szkół, szczególnie w zakresie nabywania kompetencji kluczowych oraz wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - dostosowanie kształcenia w szkołach zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz zwiększenie zainteresowania podejmowaniem nauki w takich placówkach,
	2.2. Wrażliwość społeczna	- poprawa dostępności do wysokiej jakości usług świadczonych w społeczności lokalnej - wzrost aktywności zawodowej i społecznej, zwłaszcza osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym
	2.3. Kapitał społeczny	- wzrost poziomu integracji i otwartości w stosunku do imigrantów - wzmocnienie instytucjonalne NGO i PES - wzrost efektywności i utworzenie trwałego mechanizmu współpracy międzysektorowej, w szczególności NGO, PES, JST i przedsiębiorców, z uwzględnieniem stałego podnoszenia kompetencji dotyczących współpracy oraz inwestowania w infrastrukturę społeczną
	2.4. Mobilność	- wzmocnienie regionalnej wspólnoty kulturowej i obywatelskiej oraz różnorodności kulturowej - zapewnienie przyjaznej przestrzeni publicznej służącej rozwojowi kapitału społecznego - wykorzystanie nowych technologii i innowacji w rozwoju społecznym regionu - poprawa dostępności transportowej, w szczególności ograniczenie wykluczenia transportowego oraz ograniczenie negatywnego oddziaływania transportu na środowisko - wzrost bezpieczeństwa komunikacyjnego
<b>Cel strategiczny 3: Odporna gospodarka</b>	3.1. Pozycja konkurencyjna	- wzrost zdolności adaptacyjnych przedsiębiorstw do zmian, wzrost produktywności, efektywne wykorzystanie zasobów oraz lepsze wykorzystanie potencjałów związanych z nowymi trendami - wzrost aktywności B+R i innowacji w regionie
	3.2. Rynek pracy	- wzmocnienie współpracy międzysektorowej, szczególnie sektora naukowo-badawczego, publicznego i biznesu - rozwój kompleksowej oferty usług dla biznesu oraz oferty dla nowych i obecnych w regionie inwestorów

	3.3. Oferta turystyczna i czasu wolnego	- wzrost aktywności eksportowej oraz współpracy międzynarodowej pomorskich przedsiębiorstw - rozwój kompleksowej oferty usług dla biznesu oraz oferty dla nowych i obecnych w regionie inwestorów - wzrost międzynarodowej rozpoznawalności regionu, w tym produktów i przedsiębiorstw,
	3.4. Integracja z globalnym systemem transportowym	- rozwój oferty kształcenia ustawicznego i rozwój kompetencji kadr gospodarki regionu - zapewnienie zasobów pracy w branżach deficytowych oraz zatrzymanie i pozyskiwanie talentów - rozszerzenie oferty czasu wolnego oraz rozwój kompleksowej całorocznej oferty turystycznej, sportowej i kulturalnej, - pełne włączenie regionu w europejskie sieci transportowe, skutkujące wzrostem wolumenu obrotów ładunkowych oraz odprawionych pasażerów

Źródło: „Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030”.

## 1.2.2. KRAJOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE

### Raport Polska 2030

Raport „Polska 2030. Wyzwania rozwojowe” wskazuje wyzwania w perspektywie do 2030 roku:

- wzrost i konkurencyjność
- sytuacja demograficzna,
- wysoka aktywność zawodowa oraz adaptacyjność zasobów pracy,
- odpowiedni potencjał infrastruktury,
- bezpieczeństwo energetyczno-klimatyczne,
- gospodarka oparta na wiedzy i rozwój kapitału intelektualnego,
- solidarność i spójność regionalna,
- poprawa spójności społecznej,
- sprawne państwo,
- wzrost kapitału społecznego Polski.

Wskazuje się również na pięć kluczowych czynników rozwoju kraju w perspektywie 2030 roku:

- warunki dla szybkiego wzrostu inwestycji,
- wzrost aktywności zawodowej i mobilności Polaków,
- rozwój produktywności i innowacyjności,
- efektywna dyfuzja rozwoju w wymiarze regionalnym i społecznym,
- wzmocnienie kapitału społecznego i sprawności państwa.

### **Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2021-2030.**

Dokument ten, oparty na zasadzie solidarności i pomocy, ma zapewnić niezależne funkcjonowanie OzN oraz dostępność komunikacyjną.

Wyznaczono następujące obszary priorytetowe :

- niezależne życie,
- dostępność,
- edukacja,
- praca,
- warunki życia i ochrona socjalna,
- zdrowie,
- budowanie świadomości,
- koordynacja.

Strategia obejmuje również 130 działań operacyjnych z konkretnymi wskaźnikami.

W aspekcie wzmocnienia kapitału społecznego szczególnie istotne są działania zmierzające do zwiększenia spójności społecznej. Instrumenty polityki społecznej powinny być nastawione przede wszystkim na likwidację bądź minimalizację przyczyn wykluczenia. Ważna jest także integracja społeczna i ekonomiczna. Należy podjąć działania, które będą częścią aktywnej polityki społecznej, a osoby dotknięte dysfunkcjami i deficytami będą miały szansę w pełni uczestniczyć w codziennym życiu ogółu społeczeństwa.



W aspekcie wzmocnienia kapitału społecznego szczególnie istotne są działania zmierzające do zwiększenia spójności społecznej. Instrumenty polityki społecznej powinny być nastawione przede wszystkim na likwidację bądź minimalizację przyczyn wykluczenia. Ważna jest integracja społeczna i ekonomiczna. Należy podjąć działania, które będą częścią aktywnej polityki społecznej, a osoby dotknięte dysfunkcjami i deficytami będą miały szansę w pełni uczestniczyć w codziennym życiu ogółu społeczeństwa.

### 1.2.3. UNIJNE DOKUMENTY STRATEGICZNE

Europejski filar praw socjalnych opiera się na 20 podstawowych zasadach uporządkowanych według trzech następujących kategorii:

- I. równe szanse i dostęp do zatrudnienia
- II. uczciwe warunki pracy
- III. ochrona socjalna i integracja społeczna.

Ostatnia, trzecia kategoria dotyczy spraw związanych z pomocą społeczną, znajdują się w niej następujące filary:

- opieka nad dziećmi i wsparcie dla dzieci,
- ochrona socjalna,
- świadczenia dla bezrobotnych,
- minimalny dochód,
- świadczenia emerytalne i renty,
- służba zdrowia,
- integracja osób niepełnosprawnych,
- opieka długoterminowa,
- mieszkalnictwo i pomoc dla bezdomnych,
- dostęp do niezbędnych usług.



Wdrażanie zasad i praw określonych w ramach europejskiego filaru praw socjalnych ma zapewnić większe włączenie społeczne wszystkich obywateli Unii Europejskiej. Włączenie społeczne było jednym z jedenastu priorytetów polityki spójności w okresie 2014–2020. Aspekt włączenia społecznego będzie obecny również w programie EFS+ (Europejski Fundusz Społeczny) na lata 2021-2027. Zostanie on wzmocniony dzięki połączeniu FEAD (Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym) i EFS. Umożliwi to łatwiejsze łączenie zapewniania pomocy żywnościowej i materialnej ze wsparciem na rzecz włączenia społecznego.



# DIAGNOZA

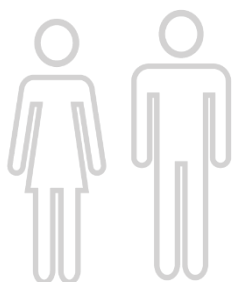
## 2.1. SPOŁECZNO-GOSPODARCZA CHARAKTERYSTYKA GMINY

### 2.1.1. INFORMACJE OGÓLNE I POŁOŻENIE



Miasto i Gmina Sztum jest gminą miejsko-wiejską położoną we wschodniej części województwa pomorskiego i zachodniej części powiatu sztumskiego. Centralnie położony ośrodek miejski – Miasto Sztum – leży przy drodze krajowej nr 55, pomiędzy Malborkiem a Kwidzynem. Gmina Sztum leży w północno-zachodniej części Pojezierza Iławskiego i charakteryzuje się szczególnymi walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi. W środkowej części gminy znajdują się jeziora: Sztumskie, Barlewickie, Białe i Parleta. Miasto otaczają lasy z dużą ilością zwierzyny łownej i bogatym runem leśnym. Całkowita powierzchnia Gminy wynosi 181,06 km<sup>2</sup>, z czego 4,59 km<sup>2</sup> przypada na jej obszar miejski a 176,47 km<sup>2</sup> na obszar wiejski. Na całkowitą powierzchnię Gminy składają się grunty zabudowane i zurbanizowane (753 ha), użytki rolne (11 213 ha), grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (4 941 ha) grunty pod wodami (748 ha), nieużytki (443 ha) oraz tereny różne (8 ha). Tereny położone pomiędzy Wisłą i Nogatem, aż do granicy wyznaczonej przez przebieg DK 55 (a więc położone w zachodniej części gminy) zdominowane są przez porastające je lasy. Natomiast tereny położone we wschodniej części gminy, aż do jej granicy zdominowane są przez tereny zabudowane, rolnicze oraz przemysłowe.

### 2.1.2. DEMOGRAFIA



Miasto i Gminę Sztum w 2019 r. zamieszkiwało 18 291 osób. W porównaniu do roku 2015 nastąpił spadek liczby mieszkańców o 436 osób, co stanowi 2,4% ogółu mieszkańców.

**Tabela 2. Zmiana liczby ludności w Gminie Sztum na tle województwa pomorskiego oraz innych gmin powiatu sztumskiego w latach 2015-2019.**

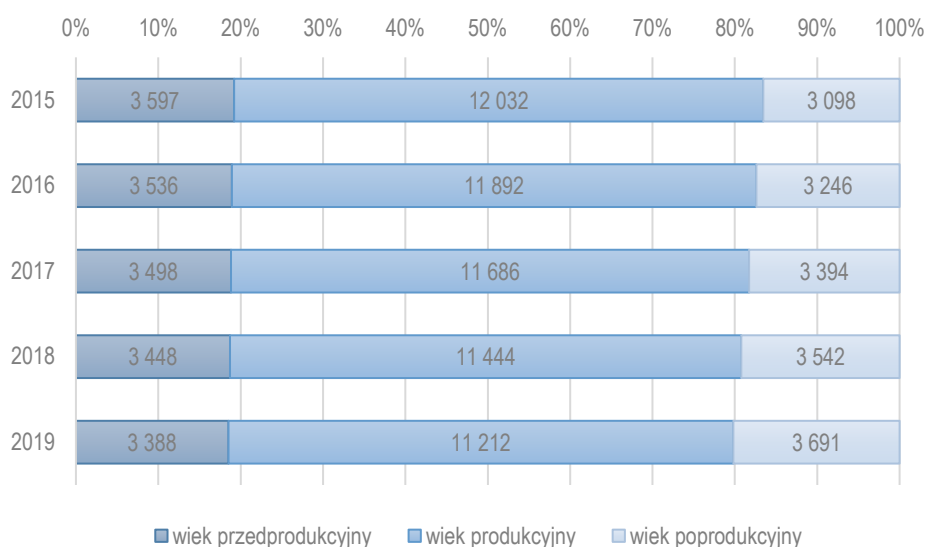
	2015	2016	2017	2018	2019	średnia dynamika
<b>Miasto i Gmina Sztum</b>	18 727	18 674	18 578	18 434	18 291	99,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Poza tym nastąpiły zmiany w strukturze mieszkańców według ekonomicznych grup wieku:

- spadła liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej) z 3 597 w 2015 r. do 3 388 w 2019 r.,
- spadła liczba osób w wieku produkcyjnym z 12 032 w 2015 r. do 11 212 w 2019 r.,
- wzrosła liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej dla kobiet, 64 lat i więcej dla mężczyzn) z 3 098 w 2015 r. do 3 691 w 2019 r.

Szczegółowe dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na wykresie poniżej.

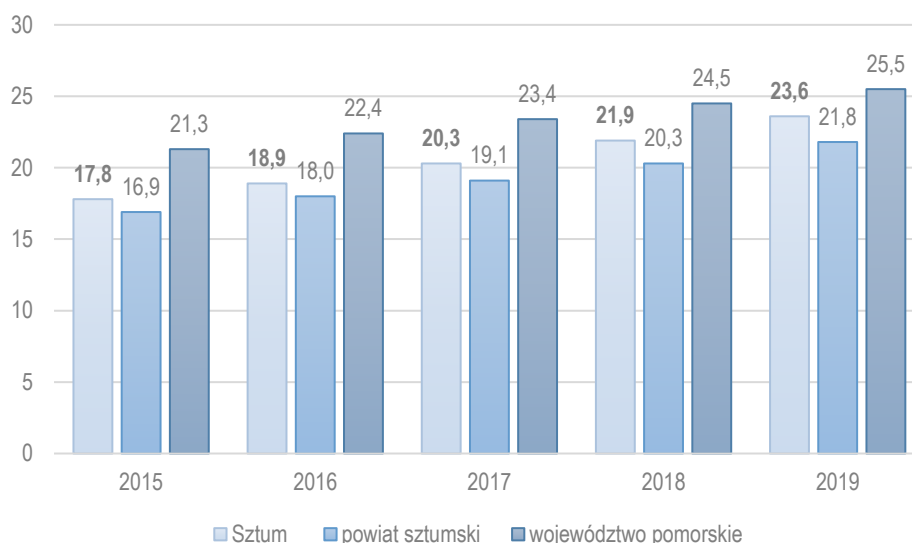


**Wykres 1. Ludność wg ekonomicznych grup wieku w Mieście i Gminie Sztum w latach 2015-2019.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Potwierdzeniem starzenia się społeczeństwa nie tylko w Mieście i Gminie Sztum, ale również w całym powiecie sztumskim i województwie pomorskim jest wzrost współczynnika senioralnego obciążenia demograficznego. To stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym. W Mieście i Gminie Sztum wartość tego wskaźnika wynosiła w 2019 r. 23,6% i była wyższa niż średnia wyznaczona dla powiatu sztumskiego (21,8%). Dla województwa pomorskiego osiągnął on poziom 25,5%. W latach 2015-2019 w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego opisywany wskaźnik wzrósł o:

- 5,8 pkt proc. w Mieście i Gminie Sztum,
- 4,9 pkt proc. w powiecie sztumskim,
- 4,2 pkt proc. w województwie pomorskim.



**Wykres 2. Współczynnik senioralnego obciążenia demograficznego w latach 2015-2019.**

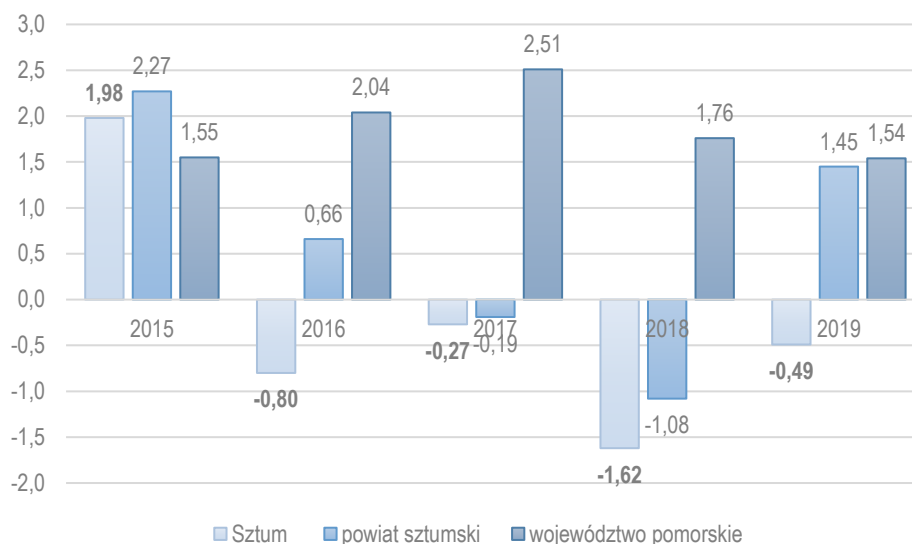
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Odpowiedzią Miasta i Gminy Sztum na trendy społeczne związane ze starzeniem się społeczeństwa jest prowadzenie polityki senioralnej, która ma na celu aktywizację seniorów oraz wsparcie ich w codziennym życiu. Na obszarze jednostki funkcjonują Dzienny Ośrodek Wsparcia (DOW), Klub Senior+ „AMATOR”, Rodzinny Dom Pomocy w Postolinie (RDP), Punkt Konsultacyjny dla Seniorów oraz Osób z Niepełnosprawnościami.

Współczynnik przyrostu naturalnego to stosunek różnicy między liczbą urodzeń żywych i liczbą zgonów do liczby ludności w połowie badanego okresu lub do średniego stanu ludności w tym okresie – wyrażony w ‰ (tj. na 1000 ludności).

Od kilku lat na terenie Miasta i Gminy odnotowuje się ujemny przyrost naturalny, a w 2019 r. wyniósł on -9 osób. Pomimo tego, że corocznie rodzi się ponad 130 nowych dzieci (133 w 2019 r., 146 w 2018 r., 167 w 2017 r.). Na wykresie poniżej przedstawione zostało porównanie współczynnika przyrostu naturalnego na 1 000 osób w Mieście i Gminie Sztum, powiecie sztumskim oraz całym województwie pomorskim.

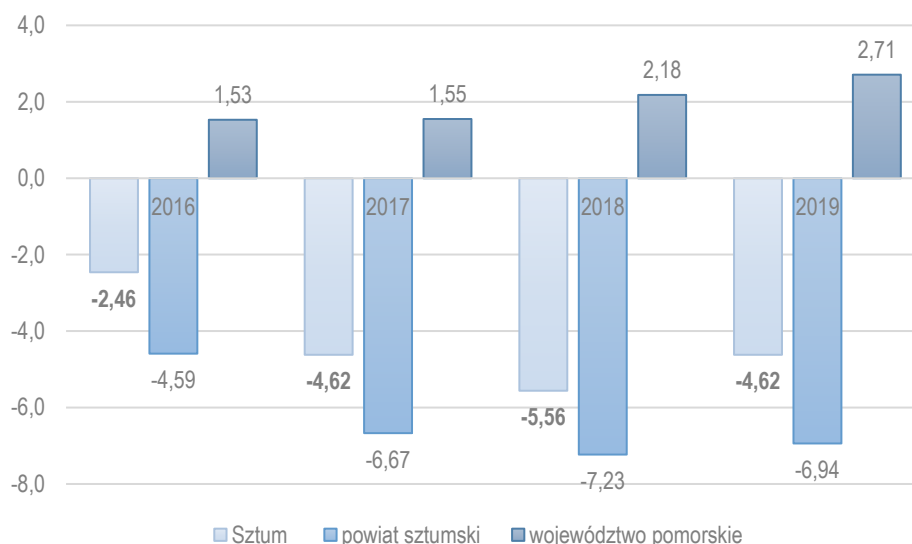




**Wykres 3. Współczynnik przyrostu naturalnego na 1 000 osób w latach 2015-2019.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Problemem Miasta i Gminy Sztum jest także stosunkowo duży odpływ mieszkańców. Saldo migracji w latach 2016-2019, za każdym razem, przyjmowało wartość ujemną (-85 w 2019 r., -103 w 2018 r., -86 w 2017 r.). Podobną tendencję można zaobserwować w całym powiecie sztumskim. Natomiast w całym województwie pomorskim liczba ludności sukcesywnie rośnie. Na wykresie poniżej przedstawione zostało porównanie współczynnika salda migracji na 1000 osób w Mieście i Gminie Sztum, powiecie sztumskim oraz województwie pomorskim.



**Wykres 4. Współczynnik salda migracji na 1000 ludności w latach 2016-2019.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

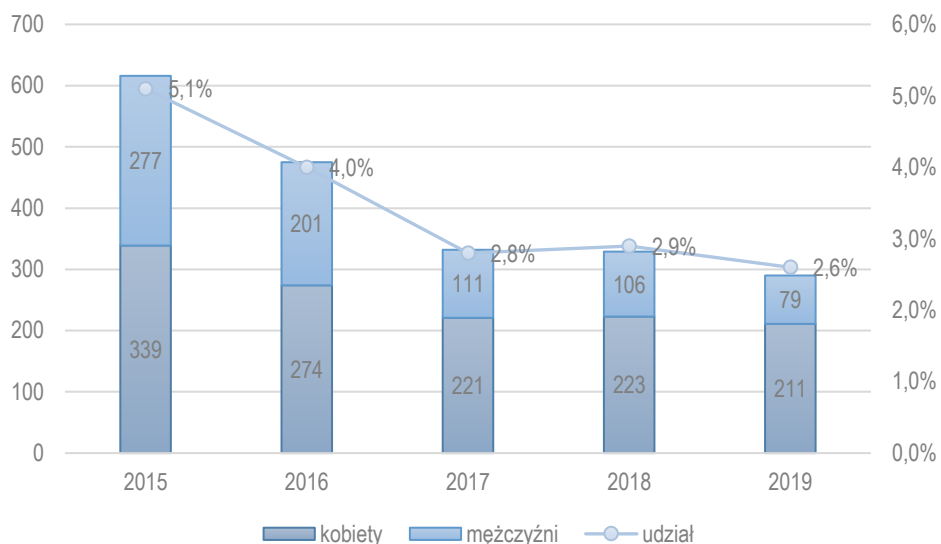
Podsumowując sytuację demograficzną w Mieście i Gminie Sztum można stwierdzić, że na jej terenie odzwierciedlają się ogólnopolskie, a także europejskie trendy dotyczące starzenia

się społeczeństwa. Jednocześnie od kilku lat na jego terenie znacząco ubywa mieszkańców. Działania podejmowane przez Miasto i Gminę Sztum powinny skupić się na zapewnieniu odpowiedniego otoczenia dla osób starszych oraz na stworzeniu dobrych warunków do życia mieszkańców.

### 2.1.3. RYNEK PRACY



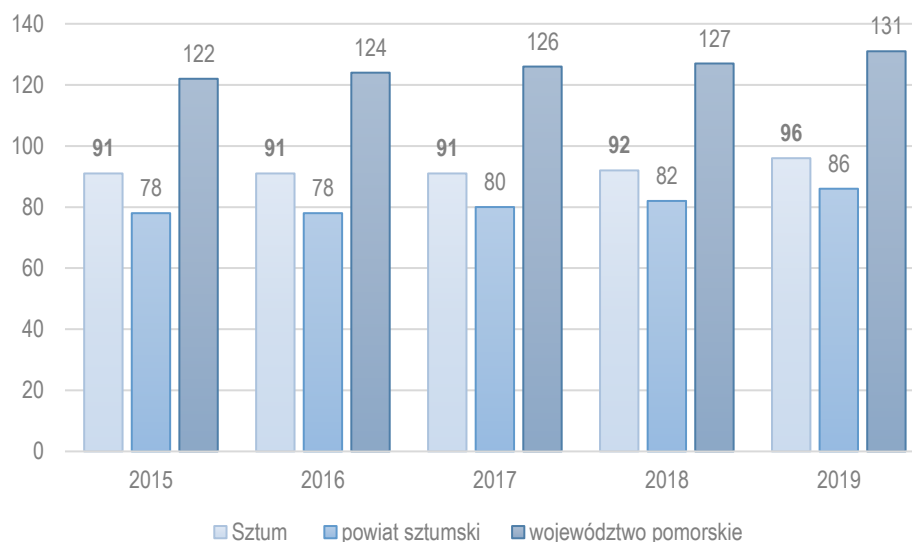
Od 2015 r. na terenie Miasta i Gminy Sztum można zauważyć znaczący spadek ogólnej liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne. W 2015 r. bez stałego miejsca zatrudnienia pozostawało 616 osób, natomiast w 2019 r. było to już tylko 290 osób. Na wykresie poniżej zaprezentowano zmiany liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne z podziałem na ich płeć zachodzące w latach 2015-2019. Na terenie Miasta i Gminy Sztum problem bezrobocia w zdecydowanie większym stopniu dotyka kobiet niż mężczyzn (różnica w 2019 r. wyniosła 132 osoby). Wykres prezentuje również udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W analizowanym okresie nastąpił spadek tego wskaźnika o 2,5 pkt proc. z 5,1% w 2015 r. do 2,6% w 2019 r. Jednocześnie wskaźnik ten w Mieście i Gminie Sztum przyjmuje wartości nieznacznie niższe niż średnia wyznaczona dla całego województwa pomorskiego (3,0% w 2019 r.) i znacznie niższe niż średnia wyznaczona dla obszaru powiatu sztumskiego (3,8% w 2019 r.). Szczegółowe dane dotyczące kształtowania się stopy bezrobocia w Mieście i Gminie Sztum w latach 2015-2019 zaprezentowane zostały na wykresie poniżej.



**Wykres 5. Bezrobotni w Mieście i Gminie Sztum w latach 2015-2019.**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Miasto i Gmina Sztum charakteryzuje się stosunkowo niskim wskaźnikiem przedsiębiorczości, określonym poprzez porównanie liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON na 1 000 mieszkańców. W 2019 r. w Mieście i Gminie Sztum wyniósł on 96 podmiotów i był wyższy niż w całym powiecie sztumskim (86 podmiotów). Jednocześnie był on jednak zdecydowanie niższy niż średnia wyznaczona dla całego województwa pomorskiego (131 podmiotów). W analizowanym okresie podlegał on jednak stałej tendencji wzrostowej. Szczegółowe dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na wykresie poniżej.



**Wykres 6. Podmioty gospodarki narodowej na 1 000 mieszkańców w rejestrze REGON w latach 2015-2019.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jednocześnie na podobnym niskim poziomie kształtuje się wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym – w 2019 r. było to 11,29 osób. I choć jest to wartość wyższa niż średnia wyznaczona dla całego powiatu sztumskiego (9,89), to jednocześnie jest ona zdecydowanie niższa niż średnia wyznaczona dla całego województwa pomorskiego (16,03).

Mieszkańcy Miasta i Gminy Sztum biorący udział w badaniu ankietowym ocenili, że lokalny rynek pracy jest jednym z najłagodniejszych aspektów jej funkcjonowania. Średnia ocen respondentów w skali od 1 do 5 (1 – bardzo źle, 5 – bardzo dobrze) wyniosła 2,73. Możliwość znalezienia satysfakcjonującego zatrudnienia na terenie Miasta i Gminy Sztum jako bardzo złą, złą lub przeciętną oceniło 78,3% respondentów. Ocenę dobrą lub bardzo dobrą wystawiło jedynie 21,7% respondentów. Jednocześnie problem bezrobocia był wskazywany jako najbardziej uciążliwy dla jej mieszkańców. Prawie trzech na czterech ankietowanych (73,2%) wskazywało, że tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy powinno być priorytetowym zadaniem dla samorządu gminy.

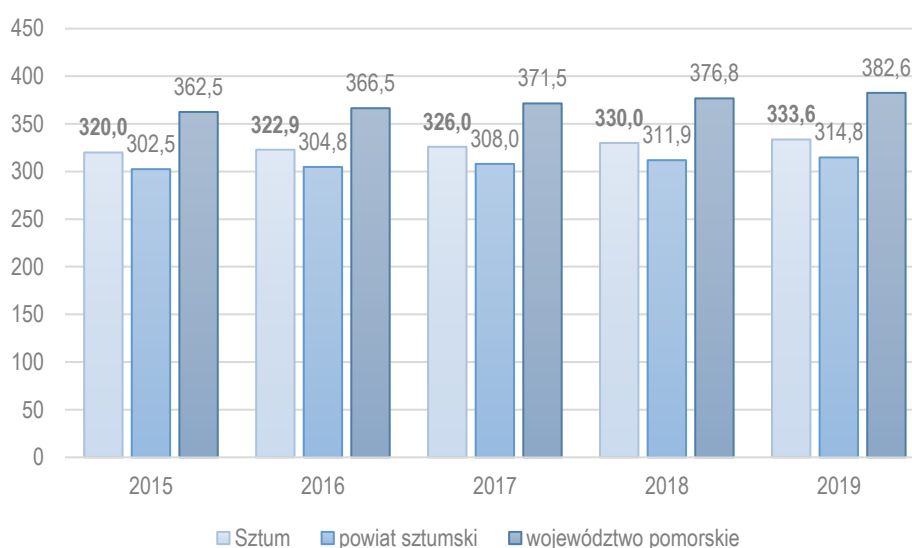
Podczas przeprowadzonego badania ankietowego mieszkańcy mieli także możliwość wskazania najważniejszych, według nich, przyczyn występowania bezrobocia wśród kobiet. Wśród najczęściej udzielanych odpowiedzi znalazły się brak dogodnych warunków pracy (np. duża odległość miejsca pracy od miejsca zamieszkania, praca zmianowa, zbyt niskie zarobki) – 29,9%, rozbudowany system świadczeń rodzinnych stanowiących alternatywę dla podjęcia pracy zarobkowej – 26,8% oraz brak ofert pracy w zawodzie – 13,4%.

Biorąc pod uwagę powyższe analizy można stwierdzić, że sytuacja w mieście w zakresie rynku pracy jest umiarkowanie dobra. W ostatnich latach nastąpił znaczny spadek osób zarejestrowanych jako bezrobotne, ale wskaźnik przedsiębiorczości jest wciąż znacznie oddalony od średniej wyznaczonej dla całego województwa pomorskiego. Wyzwaniem na przyszłość pozostaje zmniejszenie stopnia bezrobocia wśród kobiet (także w stosunku do wskaźnika bezrobocia wśród mężczyzn) oraz dalszy rozwój lokalnego rynku pracy.

## 2.1.4. SYTUACJA MIESZKANIOWA



W Mieście i Gminie Sztum w 2019 r. oddano do użytku 20 nowych mieszkań. Na 1 000 mieszkańców w Mieście i Gminie Sztum w 2019 r. przypadało średnio 333,6 mieszkania, co było wartością wyższą niż średnia dla powiatu sztumskiego, ale zdecydowanie niższą niż średnia wyznaczona dla obszaru całego województwa pomorskiego.



**Wykres 7. Liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców w latach 2015-2019.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.



Od 2015 r. systematycznie maleje liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych, a w związku z tym także kwota wypłaconych dodatków. Dodatek ten przysługuje mieszkańcom, jeśli średni miesięczny dochód w przeliczeniu na członka gospodarstwa domowego w okresie trzech miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku nie przekracza: 175% kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym, 125% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym. Kwota najniższej emerytury od 1 marca 2020 r. wynosi 1 200 zł.

**Tabela 3. Liczba wniosków, wydanych decyzji oraz kwot przeznaczonych na dodatki mieszkaniowe w latach 2015-2019.**

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Kwota dodatków	1 132 340,00	1 032 356,00	908 419,00	825 450,00	761 169,00
Przyznane świadczenia	4 921	4 593	4 068	3 507	3 170
Liczba wspartych gospodarstw domowych	542	524	362	388	340

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W swoich zasobach Miasto i Gmina Sztum posiada 485 mieszkań komunalnych (stan na 31.12.2019 r.). Średni czas oczekiwania na przyznanie mieszkania komunalnego wynosi ok. 1 roku.

Jednocześnie należy podkreślić, że dostęp do mieszkań komunalnych na terenie gminy został oceniony przez ankietowanych jako najslabszy obszar funkcjonowania Miasta i Gminy Sztum. Ich średnia ocen w tym zakresie wyniosła jedynie 2,48. Oceną bardzo złą, złą lub przeciętną wystawiło 85,6% ankietowanych, natomiast dobrą lub bardzo dobrą jedynie 14,4% ankietowanych. Budowa nowych mieszkań socjalnych była wskazywana przez ponad jedną trzecią mieszkańców (34,0%) jako jedno z priorytetowych zadań dla samorządu gminnego w przyszłości. Budowę nowych mieszkań chronionych/wspomaganych jako ważną wskazało 18,6% mieszkańców.

### 2.1.5. OŚWIATA I WYCHOWANIE



Na terenie Miasta i Gminy Sztum funkcjonuje jeden żłobek miejski, do którego w roku szkolnym 2019/2020 uczęszczało 96 dzieci. Pobyt dzieci w miejskim żłobku jest częściowo odpłatny. Na terenie Gminy nie funkcjonują inne formy wsparcia opieki nad dziećmi do lat 3.

Na terenie Miasta i Gminy Sztum funkcjonuje 6 przedszkoli publicznych (w formie osobnych jednostek lub oddziałów przedszkolnych w publicznych szkołach podstawowych). Dwa z nich zlokalizowane są w Mieście Sztum, dwa kolejne w Nowej Wsi oraz po jednym w Czerninie i Gościszewie.

Dodatkowo w Mieście Sztum funkcjonują dwa przedszkola niepubliczne. W roku szkolnym 2020/2021 do przedszkoli na terenie Gminy uczęszczało w sumie 548 dzieci.

**Tabela 4. Opieka przedszkolna na terenie Gminy Sztum – rok szkolny 2020/2021.**

	Liczba dzieci*	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Godziny otwarcia
<b>przedszkola publiczne</b>				
PP z Oddziałami Integracyjnymi nr 1 im. Kubusia Puchatka w Sztumie	233	10	23,3	6 <sup>15</sup> -16 <sup>00</sup>
Oddział Przedszkolny przy SP nr 2 im. M. Golisza w Sztumie	25	1	25,0	8 <sup>00</sup> -13 <sup>00</sup>
Zespół Szkół Publiczne Przedszkole w Czerninie	75	3	25,0	6 <sup>30</sup> -16 <sup>00</sup>
Zespół Szkół Publiczne Przedszkole w Gościszewie	29	2	14,5	7 <sup>30</sup> -12 <sup>30</sup>
Oddział Przedszkolny przy SP w Nowej Wsi	18	1	18	9 <sup>00</sup> -14 <sup>00</sup>
Publiczny Punkt Przedszkolny przy SP w Nowej Wsi	12	1	12	14 <sup>00</sup> -17 <sup>00</sup>
<b>przedszkola niepubliczne</b>				
Niepubliczne Przedszkole „Na Słonecznej Górcie” w Sztumie	69	3	23,0	6 <sup>00</sup> -16 <sup>00</sup>
Niepubliczne Przedszkole Tęczowe „Jaś Beatka Franek” w Sztumie	87	4	20,2	6 <sup>30</sup> -16 <sup>30</sup>
<b>Ogółem</b>	<b>548</b>	<b>25</b>	<b>21,9</b>	

Źródło: Opracowanie własne.

\* stan na 30.09.2020 r.

Na terenie Gminy funkcjonuje także jedno przedszkole specjalne – Przedszkole Specjalne przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Uśnicach. W roku szkolnym 2019/2020 opieką tej placówki objętych było czworo dzieci.

Ankietowani biorący udział w badaniu mogli się także wypowiedzieć na temat funkcjonowania systemu opieki żłobkowej i przedszkolnej na terenie Miasta i Gminy Sztum. Możliwość zapewnienia opieki dzieciom do lat 3 dobrze lub bardzo dobrze oceniła ponad połowa osób (56,7%). Źle lub bardzo źle funkcjonowanie żłobka oceniło jedynie 12,4% respondentów.

Średnia ocen w tym zakresie wyniosła 3,57. Jeszcze lepiej ankietowani ocenili funkcjonowanie przedszkoli na terenie gminy – średnia ocen wyniosła 3,96. System edukacji przedszkolnej na terenie gminy dobrze lub bardzo dobrze oceniło 73,2% respondentów, źle lub bardzo źle jedynie 6,2%.

Miasto i Gmina Sztum jest także organem prowadzącym dla 5 szkół podstawowych. Dwie z nich zlokalizowane są w mieście Sztum, po jednej zaś w Nowej Wsi, Czerninie i Gościszewie.

**Tabela 5. Publiczne szkoły podstawowe na terenie Miasta i Gminy Sztum.**

Szkoła Podstawowa*	Liczba uczniów	Liczba oddziałów w szkole	Średnia wielkość oddziału
SP nr 1 im. Jana Pawła II w Sztumie	469	21	23,3
SP nr 2 im. Maksymiliana Gólisza w Sztumie	580	24	24,2
SP w Nowej Wsi	83	7	11,8
Zespół Szkół w Czerninie	209	11	19,0
Zespół Szkół w Gościszewie	99	8	12,4
<b>Średnia</b>	<b>288</b>	<b>14,2</b>	<b>20,3</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Sztumie.

\* w tabeli zawarto dane za rok szkolny 2020/2021

Miasto i Gmina Sztum tworzy m.in. oddziały integracyjne, zatrudnia w przedszkolach i szkołach nauczycieli wspomagających oraz osoby pełniące funkcje pomocy nauczyciela, aby zapewnić odpowiedni poziom edukacji dla dzieci z niepełnosprawnościami i problemami w nauce. W każdej jednostce prowadzone są odpowiednie zajęcia, które mają wspomagać rozwój i edukację dzieci.

Uczniowie osiągający najlepsze wyniki w nauce mogą otrzymać stypendium Burmistrza Miasta i Gminy Sztum. W roku szkolnym 2019/2020 przyznawane były one w dwóch kategoriach: za szczególne osiągnięcia i wyniki w nauce dla uczniów klas IV-VII szkół podstawowych oraz dla najlepszych absolwentów szkół podstawowych i gimnazjów. Łączna liczba przyznanych stypendiów wyniosła 34, a ich sumaryczna kwota wyniosła 30 800,00 zł.



W celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji oraz umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej sytuacji materialnej, uczniowie otrzymywali pomoc finansową w formie stypendiów szkolnych i zasiłków szkolnych. Kryterium dochodowe uprawniające do uzyskania pomocy określone było w kwocie 528,00 zł netto na członka rodziny. W roku szkolnym 2019/2020 wpłynęło 125 wniosków o przyznanie stypendium szkolnego. W okresie wrzesień – grudzień 2019 wydano 103 decyzje administracyjne przyznając uczniom stypendium szkolne m.in. na zakup podręczników, przyborów szkolnych oraz strojów sportowych. W roku szkolnym 2019/2020 przyznano także 9 zasiłków szkolnych z powodu zdarzenia losowego (śmierć rodzica, choroba w rodzinie, pożar). Łączna suma wydatkowana na stypendia szkolne i zasiłki szkolne wyniosła 87 236,97 zł, z czego kwota 18 319,39 zł stanowiła środki własne Gminy, natomiast kwota 68 917,58 zł stanowiła dotacja z budżetu państwa.

W roku szkolnym 2019/2020, aby wzbogacić ofertę edukacyjną zrealizowano szereg działań w ramach projektów dofinansowanych ze środków budżetu państwa i pozabudżetowych:

- „Wyprawka szkolna” – pomoc była udzielana w formie dofinansowania zakupu podręczników i materiałów edukacyjnych dla uczniów słabowidzących, niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, niepełnosprawnością ruchową i z niepełnosprawnościami sprzężonymi,
- „Mam tę moc – upowszechnienie i podniesienie jakości edukacji przedszkolnej w Mieście i Gminie Sztum” – celem projektu było zwiększenie liczby trwałych miejsc edukacji przedszkolnej poprzez utworzenie miejsc przedszkolnych dla 10 dzieci oraz zapewnienie atrakcyjnej, wysokiej jakości edukacji przedszkolnej w 5 ośrodkach wychowania przedszkolnego na terenie Miasta i Gminy,
- „Maluch+ 2019” – celem projektu było wparcie utrzymania miejsc opieki w żłobkach i podwyższenie standardów opieki nad dziećmi do 3 lat,
- „Umiem pływać” – program powszechnej nauki pływania, którego celem było zdobycie umiejętności pływackich przez uczniów III klasy szkół podstawowych, zwiększenie bezpieczeństwa podczas pobytu nad jeziorem, profilaktyka wad postawy oraz podniesienie ogólnej odporności dzieci,
- Ogólnopolska Sieć Edukacyjna OSE – program publicznej sieci telekomunikacyjnej dającej szkołom dostęp do szybkiego, bezpłatnego i bezpiecznego Internetu,

- wieloletni program „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa”,
- projekt „Zdalna szkoła – wsparcie Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej w systemie kształcenia zdalnego” – celem projektu było zapewnienie uczniom warunków technicznych do realizacji kształcenia zdalnego w szkołach podstawowych”.

Szkoły podstawowe na terenie gminy zapewniają swoim uczniom bogatą ofertę zajęć pozalekcyjnych m.in. w formie przedmiotowych kółek zainteresowań. Dzieci mogą także korzystać z bogatej oferty kulturalnej udostępnianej im przez publiczne biblioteki, Sztumskie Centrum Kultury oraz inne organizacje pozarządowe. Na terenach wiejskich Gminy pozaszkolna aktywność dzieci koncentruje się wokół zlokalizowanych na ich terenie filiach Sztumskiego Centrum Kultury. Uczniowie z trudnościami w nauce mogą korzystać z dodatkowych zajęć rewalidacyjnych, korekcyjno-kompensacyjnych, dydaktyczno-wyrównawczych, zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne, terapii pedagogicznej, pomocy logopedy i innych.

Ankietowani oceniający funkcjonowanie systemu szkolnictwa podstawowego na terenie Miasta i Gminy wskazali, że jest to najlepszy obszar jej działalności – średnia ocen 4,16. Ocenę bardzo dobrą lub dobrą wystawiło 80,4% osób, złą lub bardzo złą jedynie 2,1%. Jednocześnie za najważniejsze problemy społeczne dotyczące młodzieży na terenie Gminy uznano cyberzagrożenia, brak odpowiednich miejsc do spotkań, zażywanie narkotyków i tzw. dopalaczy, niską aktywność i brak zaangażowania społecznego oraz spożywanie przez nich alkoholu.



## 2.1.6. OPIEKA ZDROWOTNA I BEZPIECZEŃSTWO



Na terenie Miasta i Gminy Sztum brak jest Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej. Osoby zamieszkałe w Mieście i Gminie Sztum mogą korzystać z opieki medycznej, którą zapewniają:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej FEMINA, ul. Sierakowskich 5,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Medicus, ul. Morawskiego 1,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ZDROWIE, ul. Słowackiego 6,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ŻYCIE, ul. Nowowiejskiego 21.

Poza podstawową opieką medyczną mieszkańcy mogą również skorzystać m.in. z usług następujących specjalistów: pielęgniarki, położnej, stomatologa, ortodonta, protetyka, endokrynologa, onkologa, neurologa, diabetologa, kardiologa, reumatologa, lekarza medycyny pracy.

W Sztumie, przy ul. Reja 12, zlokalizowany jest także szpital, przy którym działa oddział ratunkowy. Respondenci biorący udział w badaniu ankietowym negatywnie ocenili funkcjonowanie systemu podstawowej oraz specjalistycznej opieki zdrowotnej na terenie miasta i gminy. Średnia ocen w tych obszarach wyniosła odpowiednio 2,94 oraz 2,48. Dostęp do opieki medycznej na terenie miasta i gminy bardzo źle lub źle oceniło 34,0% ankietowanych. Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej źle lub bardzo źle oceniło natomiast 49,5% ankietowanych. Należy jednak podkreślić, że badanie ankietowane realizowane było w okresie występowania ograniczeń w dostępie do służby zdrowia wynikających z rozprzestrzeniania się epidemii SARS-CoV-19, co mogło w istotny sposób wpłynąć na udzielane odpowiedzi.

Zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym również zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, reguluje ustawa o samorządzie gminnym, która traktuje powyższe zadania jako zadania własne gminy. Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, jak np. Policja, Straż

Miejska, Państwowa Straż Pożarna, które w realizacji swoich zadań wspierane są przez jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych.



W zakresie sanitarnym o bezpieczeństwo mieszkańców troszczy się Państwowa Inspekcja Sanitarna. Zgodnie z Ustawą z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest ona powołana do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego, w tym zwłaszcza poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami higieny środowiska, higieny pracy, procesów nauczania i wychowania, wypoczynku i rekreacji, żywienia, warunków udzielania świadczeń zdrowotnych.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwa także Powiatowy Inspektorat Weterynarii. Podstawowe zadania PIW to zwalczanie i monitorowanie chorób zakaźnych zwierząt, kontrola weterynaryjna w handlu i wywozie zwierząt, kontrola produktów zwierzęcych, zapewnienie bezpieczeństwa produktów pochodzenia zwierzęcego. Szczegółowy zakres obowiązków PIW określa Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej.

Dodatkowym instrumentem wspomagającym prace jednostek odpowiadających za bezpieczeństwo jest system monitoringu miejskiego. Monitoringiem objęty jest przede wszystkim obszar bulwaru wzdłuż brzegu Jeziora Zajezierskiego oraz najważniejsze obiekty znajdujące się na terenie miasta.

**Tabela 6. Przepiępstwa stwierdzone przez Policję na 1000 mieszkańców w latach 2015-2019.**

	przepiępstwa stwierdzone przez Policję ogółem na 1000 mieszkańców					przepiępstwa stwierdzone przez policję przeciwko rodzinie i opiece na 1000 mieszkańców				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
<b>Polska</b>	20,80	19,48	19,62	19,99	20,75	0,72	0,63	0,86	2,24	1,82
<b>województwo pomorskie</b>	21,28	19,93	19,02	19,49	20,67	0,68	0,57	0,83	2,78	1,96
<b>powiat sztumski</b>	18,43	12,82	14,65	13,76	14,90	0,14	0,21	0,62	3,01	2,31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Przestępczość na terenie powiatu sztumskiego w latach 2015-2019 utrzymywała się na podobnym poziomie. Jednocześnie można zauważyć, że w całym analizowanym okresie utrzymała się ona na poziomie zdecydowanie niższym niż średnie obliczone dla województwa pomorskiego oraz całego kraju. Jednocześnie niepokojącym zjawiskiem jest sukcesywny wzrost ilości przestępstw przeciwko rodzinie i opiece. W 2015 r. wskaźnik ich liczby na 1000 mieszkańców powiatu sztumskiego wyniósł 0,14, a w 2019 r. wzrósł do poziomu 2,31. Jest to wartość wyższa niż średnia obliczona dla województwa pomorskiego oraz całego kraju. W celu przeciwdziałania dalszemu wzrostowi liczby przestępstw skierowanych przeciwko rodzinie i opiece w przyszłości należy podjąć kolejne działania interwencyjne i profilaktyczne, np. we współpracy z NGO, powiatem sztumskim, policją oraz lokalną społecznością (np. utworzenie samopomocowych grup wsparcia lub warsztatów profilaktycznych).

Jednocześnie, z przeprowadzonych badań ankietowych, wynika, że mieszkańcy wysoko oceniają poziom ogólnego bezpieczeństwa na terenie Miasta i Gminy Sztum – średnia ocen w tym zakresie wyniosła 3,72. Ocenę bardzo dobrą lub dobrą wystawiło 63,9% respondentów. Ocenę złą – jedynie 5,2%.

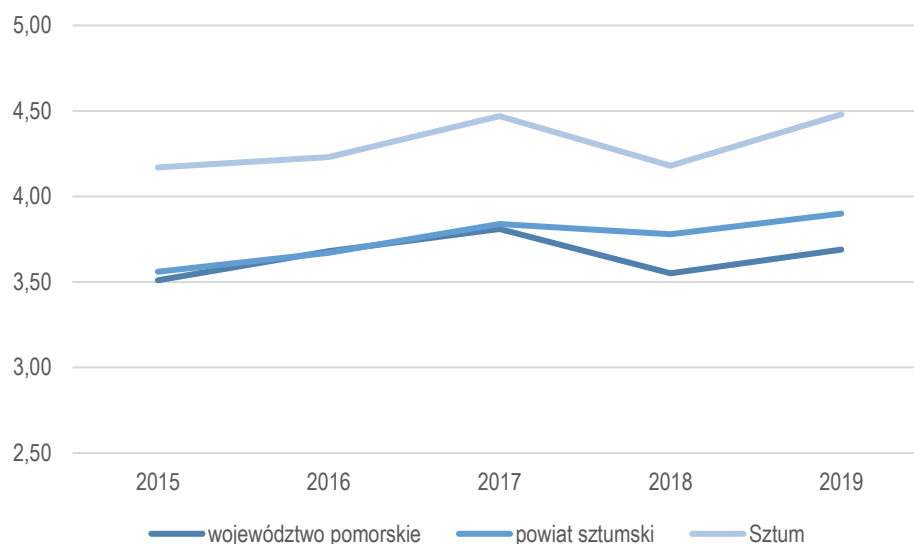
### 2.1.7. DZIAŁANIA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH



Pomoc społeczna na terenie Miasta i Gminy Sztum organizowana jest przez organy administracji rządowej oraz samorządowej, we współpracy z organizacjami pozarządowymi, społecznymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. W jej zakresie, w 2019 r., MGOPS w Sztumie udzielił wsparcia lub powierzył realizację zadań publicznych m.in. takim organizacjom jak:

- Parafia Rzymskokatolicka Św. Anny w Sztumie,
- Stowarzyszenie Pomocy Osobom Przewlekłe Chorym „Dar Serca” w Sztumie,
- Stowarzyszenie „Do życia przez życie” przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Uśnicach,

- Stowarzyszenie na rzecz wspierania aktywności seniorów „LABUNTUR ANNI”,
- Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Oświatowo-Wychowawczych im. Teresy Kras w Lublinie,
- Stowarzyszenie – Klub Abstynenta „Radość i Słońce” w Sztumie,
- Regionalne Stowarzyszenie Prometeusz Zajezierze,
- Stowarzyszenie Monar w Malborku,
- Fundacja „Przystań” w Pogorzałej Wsi,
- Polski Związek Niewidomych Okręg Pomorski,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów – Zarząd Rejonowy Sztum,
- Lekkoatletyczny Klub Sportowy „Zantyr” w Sztumie,
- Klub Sportowy Olimpia Sztum,
- Klub Sportowy Czernin.



**Wykres 8. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w latach 2015-2019.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jednocześnie liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych działających na terenie miasta i gminy w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2015-2019 kształtowała się na podobnym poziomie. Wartość analizowanego wskaźnika na terenie miasta i gminy w tych

latach była zdecydowanie wyższa niż średnie wyznaczone dla powiatu sztumskiego oraz całego województwa pomorskiego. W 2019 r. wskaźnik ten wyniósł w Gminie 4,48, w powiecie sztumskim 3,90, zaś w województwie pomorskim – 3,69.

### 2.1.8. KULTURA



Organizatorem, koordynatorem oraz współorganizatorem zdecydowanej większości przedsięwzięć kulturalnych na terenie Gminy jest Sztumskie Centrum Kultury z siedzibą w Sztumie. SCK dysponuje zmodernizowaną w ostatnich latach bazą wymagającą stosunkowo niewielkiego doposażenia i uzupełnienia. W ramach Centrum działają Kino-Teatr „Powiśle” (seanse biletowane, Dyskusyjny Klub Filmowy, seanse dla szkół, transmisje i retransmisje spektakli operowych, baletowych i koncertów), galeria (wystawy i wernisaże), odbywają się zajęcia grup artystycznych (zespoły wokalne, nauka gry na gitarze, zespoły taneczne, Sztumska Orkiestra Dęta), a także organizowane są koncerty, spektakle oraz różnorodne co do tematyki, rodzaju i zasięgu imprezy, w tym także plenerowe. Ponadto Centrum oferuje możliwość wynajmu swoich sal na potrzeby organizacji koncertów, spektakli, warsztatów i szkoleń. W budynku Centrum działają również Uniwersytet Trzeciego Wieku oraz Klub Senior+AMATOR (w ramach zadania zleconego Stowarzyszeniu na Rzecz Wspierania Aktywności Seniorów „LABUNTUR ANNI”).

W 2019 roku oddano do użytku nowoczesny, zmodernizowany budynek Biblioteki SCK KWADRO. Biblioteka dysponuje wypożyczalnią dla dorosłych oraz dzieci i młodzieży, czytelnią internetową i salą konferencyjną. W ramach swojej podstawowej działalności współpracuje ze szkołami i bibliotekami szkolnymi oraz stowarzyszeniami i bibliotekami powiatu sztumskiego (pełni rolę biblioteki powiatowej). W placówce działa m.in. Dyskusyjny Klub Książki, odbywają się spotkania z pisarzami (także regionalnymi), wystawy tematyczne i okolicznościowe.

Działalność kulturalna na terenach wiejskich Gminy koncentruje się wokół zlokalizowanych tam 11 filii, które również podlegają Sztumskiemu Centrum Kultury. Wśród ich oferty należy wymienić zapewnienie opieki nad dziećmi i młodzieżą, wycieczki, konkursy, zajęcia komputerowe, plastyczne, kulinarne, edukacyjne, artystyczne, gry i zabawy oraz organizację imprez okolicznościowych (np. z okazji Dnia Matki).

Na terenie Miasta i Gminy Sztum organizowane są, we współpracy z lokalnymi społecznościami i organizacjami społecznymi, liczne przedsięwzięcia o charakterze społeczno-kulturalnym. Zadania publiczne w zakresie kultury realizowane są także przez lokalne stowarzyszenia w trybie otwartych konkursów ofert oraz w trybie małych grantów (na podstawie Ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie). Miasto i Gmina Sztum oferuje swoim mieszkańcom bogatą ofertę kulturalną. Charakteryzuje się ona znacznym zróżnicowaniem oraz jest stale monitorowana, analizowana, uzupełniana i dostosowywana do potrzeb i zainteresowań osób w różnym wieku.

Głównym obiektem sportowym na terenie Miasta i Gminy Sztum jest posiadający certyfikat Polskiego Związku Lekkiej Atletyki Stadion Miejski w Sztumie. Operatorem i zarządcą stadionu jest Sztumskie Centrum Kultury. Obiekt przystosowany jest do przeprowadzania zawodów lekkoatletycznych, rozgrywek piłkarskich oraz innych imprez sportowo-kulturalnych. Na jego terenie znajdują się trawiaste boisko do piłki nożnej, tartanowa bieżnia i infrastruktura lekkoatletyczna, sztuczne boisko treningowe, korty tenisowe oraz tereny rekreacyjne.

Na terenie Miasta i Gminy Sztum działają liczne kluby i stowarzyszenia sportowe. Na terenie Miasta i Gminy stworzono również dobrze rozwiniętą infrastrukturę sportową, która daje możliwość realizacji aktywnych form wypoczynku. Jej wykorzystanie na terenie Miasta i Gminy Sztum opiera się na harmonijnej współpracy z licznymi, działającymi na ich terenie klubami i stowarzyszeniami sportowymi (kilkanaście instytucji). Mieszkańcy, w razie potrzeby, mają także możliwość i korzystają z infrastruktury sportowej (np. krytego basenu) w sąsiednich miastach (Malbork – 14 km, Kwidzyn – 25 km), w większych ośrodkach miejskich.



## 2.2. ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH I ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ

### 2.2.1. DZIAŁALNOŚĆ OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ



Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sztumie działa na podstawie statutu, który przyjęty został uchwałą nr XLI/404/2014 Rady Miejskiej w Sztumie z dnia 30 maja 2014 r. Siedziba ośrodka znajduje się przy ul. Mickiewicza 39 w Sztumie.

MGOPS w Sztumie realizuje następujące programy wieloletnie:

- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Program Ochrony Ofiar Przemocy w Mieście i Gminie Sztum na lata 2021-2025,
- Gminny Program Wspierania Rodziny w Mieście i Gminie Sztum na lata 2019-2021.

MGOPS w Sztumie realizuje także następujący program jednoroczny:

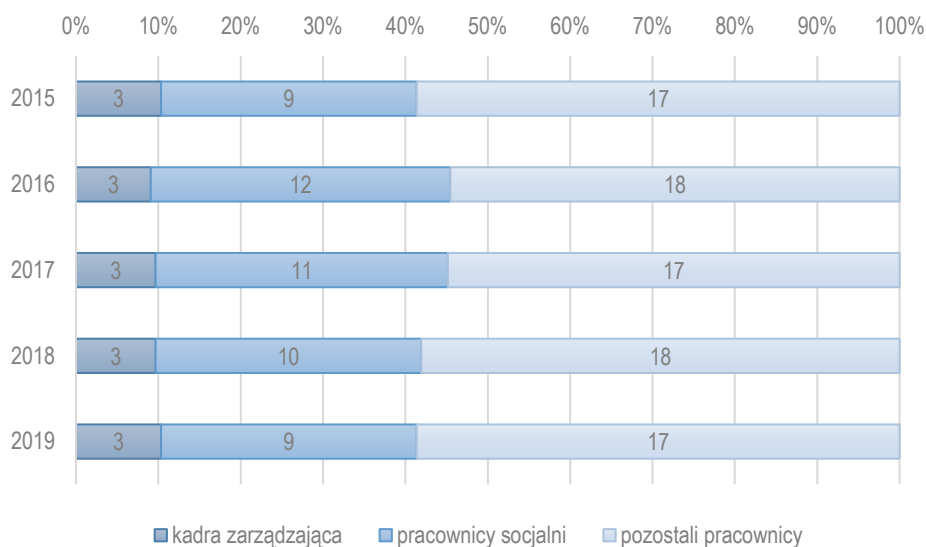
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta i Gminy Sztum (obecna jego wersja obowiązuje na rok 2021).

Ośrodkiem kierują Dyrektor wraz ze swoim Zastępcą, a poszczególnymi komórkami organizacyjnymi – koordynatorzy. W strukturze organizacyjnej Ośrodka wyodrębnia się następujące komórki organizacyjne i samodzielne stanowiska pracy:

- Dział Realizacji Zadań Zleconych,
- Dział Pomocy Środowiskowej, Świadczeń i Usług (w którym wyodrębniono cztery zespoły:  
ds. pierwszego kontaktu, ds. pracy socjalnej, ds. usług socjalnych, ds. świadczeń przyznawanych decyzją administracyjną),
- Dział Finansowo-Ekonomiczny,
- Dział Projektów,
- kadrowa, kierowca.

W 2019 r. w Ośrodku zatrudnionych było 29 osób, z czego 9 osób na stanowiskach pracowników socjalnych. Zgodnie z przepisami prawa pracowników socjalnych zatrudnionych na cały etat w danym ośrodku nie może być mniej niż trzech. Dodatkowo wielkość zatrudnienia w każdym OPS musi być proporcjonalna do liczby:

- ❖ ludności gminy, w stosunku: jeden pracownik (zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy) na 2 000 mieszkańców, lub
- ❖ rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną, w stosunku: jeden pracownik socjalny (zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy) na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.



**Wykres 9. Zatrudnienie w jednostkach organizacyjnych pomocy i integracji społecznej w latach 2015-2019.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za lata 2015-2019”.

Pracownicy MGOPS biorą udział w licznych szkoleniach, które mają na celu wzrost poziomu ich kompetencji. W ostatnich latach było to możliwe m.in. dzięki realizacji projektu pn. „Skuteczna, trafna i efektywna pomoc społeczna – wdrożenie zmian organizacyjnych w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sztumie” współfinansowanego ze środków EFS w ramach PO Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Aktywność projektowo-konkursowa Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sztumie polega na:

- ❖ realizacji projektów współfinansowanych ze środków europejskich:
  - projekt aktywizacji społeczno-zawodowej w Gminie Sztum WCZORAJ DZIŚ JUTRO,
  - projekt „Mobilny i aktywny kapitał ludzki w powiatach malborskim i sztumskim – aktywizacja społeczno-zawodowa”,

- projekt „Mobilny i aktywny kapitał ludzki w powiatach malborskim i sztumskim – aktywizacja zawodowa”,
- projekt „Masz wpływ na własne życie – animacja drogą do samodzielności”,
- projekt „RAZEM MOŻEMY WIĘCEJ – rozwój usług społecznych w gminie Sztum”,
- projekt „Skuteczna, trafna i efektywna pomoc społeczna – wdrożenie zmian organizacyjnych w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sztumie”,
- ❖ realizacji projektów współfinansowanych ze środków krajowych:
  - program „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2019,
  - program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2019-2020,
  - projekt „Przełamywanie barier – oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie Miasta i Gminy Sztum”,
  - projekt „Przełamywanie barier II – oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie Miasta i Gminy Sztum”,
  - projekt „TWÓJ CZAS – zostań aktywnym seniorem” – jako partner,
  - projekt „Przemocy mówimy NIE”,
  - projekt „Razem – skuteczniej wobec przemocy”,
  - projekt „JESTEŚMY nieWIDZIALNI WŚRÓD WAS”,
  - projekt „JESTEŚMY nieWIDZIALNI WŚRÓD WAS II”,
  - projekt „Sztum przeciwko przemocy w rodzinie”,
  - projekt „Zapewnienie funkcjonowania Klubu Senior+”,
- ❖ realizacji projektów ze środków własnych gminy:
  - projekt „Koperta Życia”,
  - projekt „Teleopieka”,
  - projekt „Kawa dla seniora”,
- ❖ projekty zrealizowane bez nakładów finansowych:
  - projekt socjalny „Młodość Bez Uzależnień”,
  - projekt „Bezpieczny i Aktywny Senior w Mieście i Gminie Sztum”,
  - projekt „Wiem, dlatego nie piję”.



## 2.2.2. GŁÓWNE PROBLEMY Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ



Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

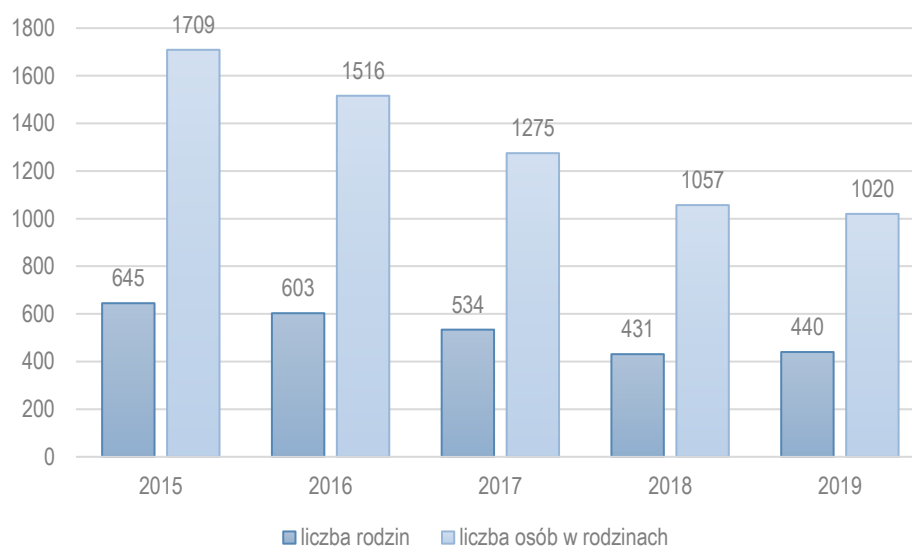
- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje przy jednoczesnym wystąpieniu, oprócz ubóstwa, jeszcze co najmniej jednego z powodów wymienionych powyżej uzasadniających udzielenie pomocy społecznej:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 701,00 zł (wysokość rewaloryzowana), zwanej dalej "kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej",

- osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 528,00 zł (wysokość rewaloryzowana), zwanej dalej "kryterium dochodowym na osobę w rodzinie",
- rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, zwanej dalej "kryterium dochodowym rodziny".

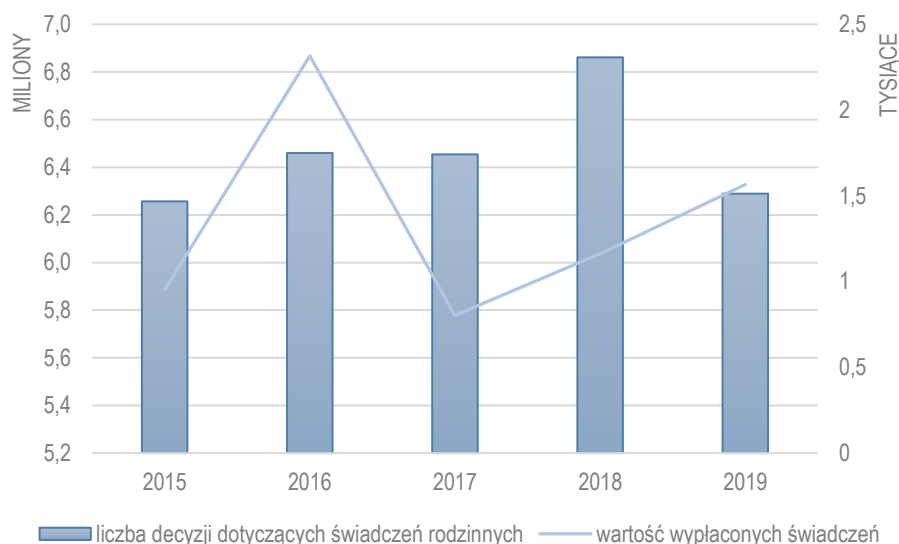
System pomocy społecznej w Mieście i Gminie Sztum w 2019 r. objął ogólnie wsparciem 440 rodzin, a w nich 1020 osób. Wykres poniżej przedstawia liczbę osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2019. Można zauważyć, że w analizowanym okresie zarówno liczba rodzin jak i osób objętych pomocą społeczną w Mieście i Gminie systematycznie zmniejsza się.



**Wykres 10. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2019.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Sprawozdań półrocznych i rocznych z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach”.

Świadczenia rodzinne finansowane są w całości z budżetu państwa i stanowią znaczące wsparcie dla rodzin zamieszkujących na terenie Miasta i Gminy Sztum, które wychowują dzieci w wieku szkolnym, jak również dla rodzin, w których występuje niepełnosprawność, powodująca konieczność zapewnienia osobom niepełnosprawnym opieki. Wydawaniem decyzji oraz wypłatą świadczeń zajmuje się MGOPS w Sztumie. W 2019 r. wydano 1513 decyzji dotyczących przyznania świadczeń rodzinnych oraz zasiłków dla opiekunów na łączną kwotę ponad 6,3 mln zł.



**Wykres 11. Świadczenia rodzinne wypłacane w Mieście i Gminie Sztum.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za lata 2015-2019”.

Głównymi powodami trudnej sytuacji życiowej mieszkańców Miasta i Gminy Sztum są:

- ubóstwo – w 2019 r. wsparciem objęto z tego tytułu 322 rodziny, a w 2015 r. było ich 538,
- niepełnosprawność – w 2019 r. był to główny problem dla 234 rodzin, a w 2015 r. 336,
- długotrwała lub ciężka choroba – w 2019 r. wsparciem objęto 225 rodzin z tego tytułu, a w 2015 r. 150,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – w 2019 r. z tym problemem borykało się 146 rodzin, a w 2015 r. – 215.

Jednocześnie długotrwała lub ciężka choroba, sieroctwo, potrzeba ochrony macierzyństwa oraz narkomania były jedynymi powodami przyznania pomocy, w zakresie których odnotowano wzrost liczby rodzin potrzebujących wsparcia w analizowanym okresie.

**Tabela 7. Powody trudnej sytuacji życiowej rodzin w Mieście i Gminie Sztum.**

Powód trudnej sytuacji życiowej	2015	2016	2017	2018	2019
<b>Ubóstwo</b>	538	479	416	316	322
<b>Sieroctwo</b>	1	0	0	1	2
<b>Bezdomność</b>	30	34	33	25	24
<b>Potrzeba ochrony macierzyństwa</b>	34	28	22	26	37
w tym wielodzietność	9	3	12	19	23
<b>Bezrobocie</b>	345	254	171	115	98

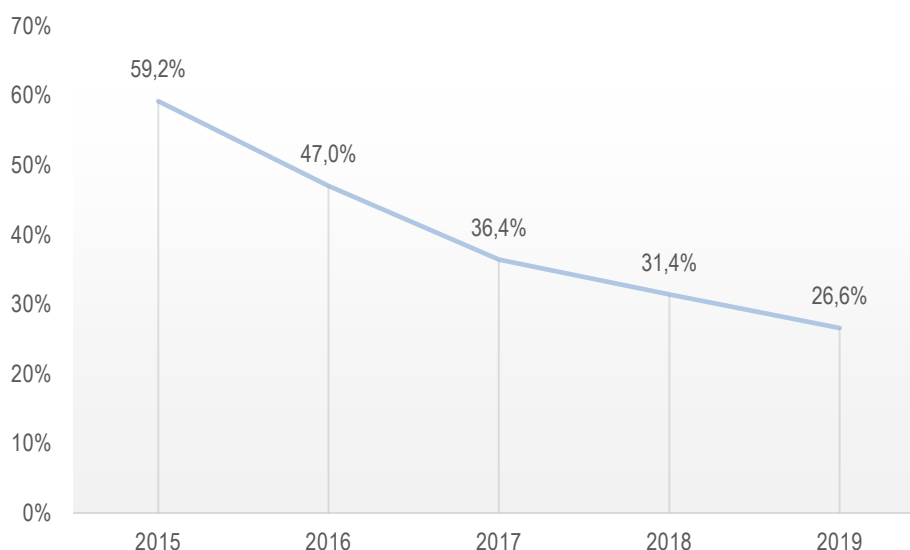
<b>Niepełnosprawność</b>	336	322	286	230	234
<b>Długotrwała lub ciężka choroba</b>	150	175	165	165	225
<b>Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem</b>	215	191	159	133	146
w tym rodziny niepełne	129	112	90	60	72
w tym rodziny wielodzietne	76	68	50	53	35
<b>Przemoc w rodzinie</b>	9	6	7	7	5
<b>Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi</b>	0	0	0	0	0
<b>Alkoholizm</b>	60	48	53	54	52
<b>Narkomania</b>	3	4	3	4	7
<b>Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego</b>	19	9	13	5	20
<b>Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy</b>	0	0	0	0	0
<b>Zdarzenie losowe</b>	2	16	2	4	1
<b>Sytuacja kryzysowa</b>	0	0	0	0	0
<b>Kłęska żywiołowa lub ekologiczna</b>	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Sprawozdań półrocznych i rocznych z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach”.

W analizowanym okresie nie występowały natomiast problemy dotyczące trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy, potrzeby ofiar handlu ludźmi, sytuacji kryzysowej i klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Ankietowani biorący udział w badaniu ocenili, że wśród problemów najczęściej dotyczących mieszkańców Miasta i Gminy należy wymienić przede wszystkim bezrobocie, ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz rozpad więzi rodzinnych. W mniejszym stopniu mieszkańców gminy dotyka alkoholizm, bezdomność oraz przemoc w rodzinie.

Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej (obliczany jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem) w 2019 r. wyniósł 26,6%. Od 2015 r. jego wartość ulegała systematycznemu obniżaniu się. W najbliższych latach możliwy jest jednak jego ponowny wzrost, głównie ze względu na gospodarcze skutki pandemii SARS-CoV-2.



**Wykres 12. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Sprawozdań półrocznych i rocznych z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach”.

Biorąc pod uwagę analizę powodów udzielania pomocy oraz grup społecznych, którym grozi wykluczenie należy skupić się przede wszystkim na osobach borykających się z problemem ubóstwa, niepełnosprawności, długotrwałymi chorobami oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Warto zwrócić uwagę na trudności związane z zapewnieniem opieki osobom starszym i samotnym, bezrobotnym oraz posiadającymi problemy z alkoholem. Należy rozważyć możliwość rozpoczęcia prowadzenia nowych zajęć i działań mających na celu aktywizację osób bezrobotnych lub tworzenie sąsiedzkich grup samopomocy dla osób starszych i samotnych.



### 2.2.3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY I WSPARCIA



Osoby potrzebujące pomocy w Mieście i Gminie Sztum mają dostęp do następujących placówek wsparcia:

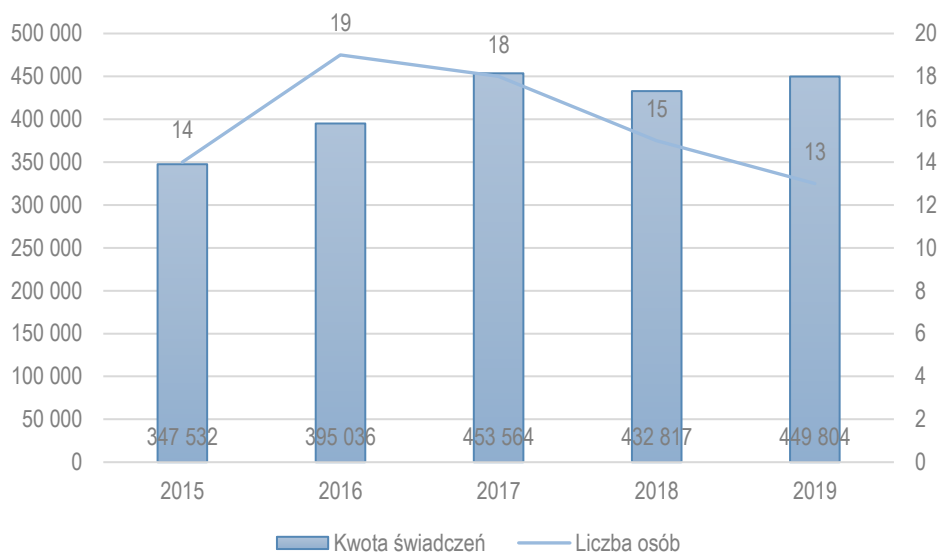
- Rodzinny Dom Pomocy (RDP) w Postolinie – ośrodek świadczy całodobowe usługi opiekuńcze i bytowe dla zamieszkujących wspólnie osób wymagających pomocy z powodu wieku lub niepełnosprawności. RDP dysponuje 8 miejscami.
- Klub Senior+ „AMATOR” w Sztumie – ośrodek posiada bogatą ofertę zajęć dla seniorów z terenu Miasta i Gminy Sztum polegającą na stworzeniu możliwości wspólnego spędzania wolnego czasu oraz pobudzenia wśród nich aktywności społecznej i edukacyjnej. Klub dysponuje obecnie 30 miejscami.
- Dzienny Ośrodek Wsparcia w Czerninie – ośrodek przeznaczony jest dla osób powyżej 60 roku życia. Przebywający w nim seniorzy uczestniczą w zajęciach zwiększających sprawność psychoruchową, rozwijają swoje pasje i zainteresowania. Ośrodek dysponuje 15 miejscami.
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Czerninie – ośrodek jest placówką typu A i B przeznaczoną dla osób przewlekle chorych psychicznie oraz upośledzonych umysłowo, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym. Placówka przeznaczona jest dla 20 osób.
- Klub Integracji Społecznej - w ramach działalności Klubu udzielana jest pomoc osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz na rynek pracy.
- Punkt Konsultacyjny „Krokus” w Sztumie działający przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sztumie – placówka udziela specjalistycznego poradnictwa rodzinom oraz osobom, które mają trudności lub potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. W ramach Punktu Konsultacyjnego świadczona jest pomoc psychologa, prawnika, psychologa dziecięcego oraz terapeuty ds. uzależnień.
- Punkt Konsultacyjny Poradnictwa Rodzinnego – zakres działalności Punktu Konsultacyjnego obejmuje przede wszystkim udzielanie indywidualnych porad

i konsultacji w zakresie rozwiązywania problemów w rodzinie. W ramach jego działalności świadczona jest pomoc psychologa, prawnika, mediatora oraz terapeuty.

- Punkt Konsultacyjny dla Seniorów oraz Punkt Konsultacyjny dla Osób z Niepełnosprawnością – zakres działalności Punktu Konsultacyjnego obejmuje przede wszystkim udzielanie indywidualnych porad i konsultacji w zakresie rozwiązywania problemów tych osób. W ramach jego działalności świadczona jest pomoc psychologa i prawnika.

W 2019 r., MGOPS w Sztumie podpisał umowę z Fundacją „Przystań” w Pogorzalej Wsi na realizację zadania „Zapewnienie schronienia dla osób bezdomnych z terenu Miasta i Gminy Sztum”. Jej celem było zapewnienie całonocnego pobytu i jednego ciepłego posiłku dla 13 osób bezdomnych z terenu Miasta i Gminy Sztum. Ponadto na obszarze Miasta i Gminy Sztum funkcjonuje schronisko dla bezdomnych przy Stowarzyszeniu na Rzecz Kobiet w Trudnej Sytuacji Życiowej JUNONA w Piekle oraz schronisko dla bezdomnych przy Stowarzyszeniu na rzecz Bezdomnych Dom Modlitwy AGAPE.

W latach 2015-2019 MGOPS w Sztumie dopłacał do pobytu średnio 16 osób w Domach Pomocy Społecznej zlokalizowanych na terenach innych jednostek administracyjnych. Ogółem w domach pomocy społecznej w 2019 r. przebywało 13 osób z terenu Miasta i Gminy Sztum, a odpłatność za ich pobyt wyniosła prawie 450 tys. zł.



**Wykres 13. Liczba osób umieszczonych w całonocnych Domach Pomocy Społecznej oraz kwota świadczeń z tego tytułu w latach 2015-2019.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Sprawozdań półrocznych i rocznych z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach”.

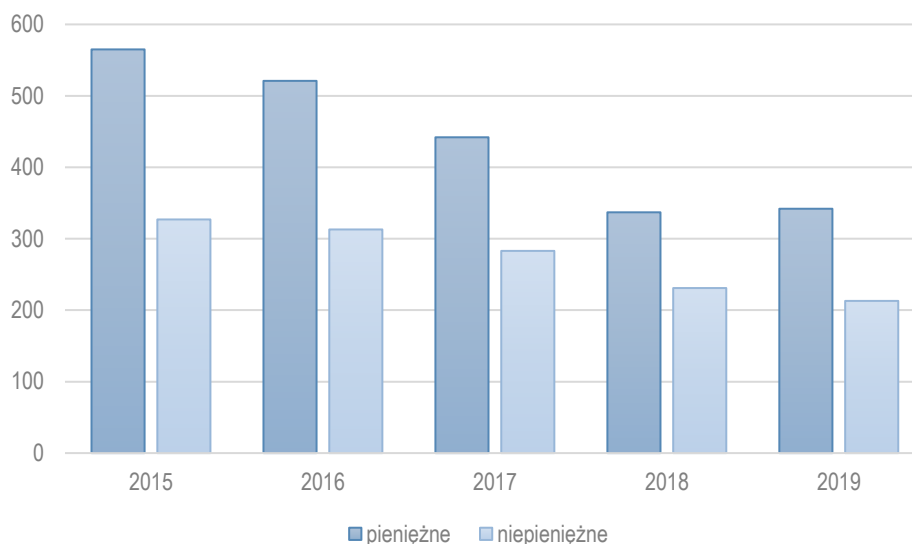
Zmiany w strukturze rodzin, starzenie się społeczeństwa sprawiają, iż opieka nad osobami starszymi i niesamodzielnymi będzie przenoszona do form instytucjonalnych. Ciągły wzrost kosztów utrzymania w domach pomocy społecznej wpływa na obciążenie budżetu MGOPS.

Instytucjonalne zasoby pomocy oraz wsparcia Miasta i Gminy kształtują się na poziomie gwarantującym wykonywanie zadań oraz realizowanie i zabezpieczenie najważniejszych potrzeb życiowych mieszkańców. Rekomenduje się jednak rozwój w zakresie organizacji pozarządowych, upowszechnienia wolontariatu wśród młodzieży i dorosłych oraz dalszych działań na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu poprzez zabezpieczenie środków na pomoc finansową dla osób korzystających z pomocy społecznej, a także dalszy rozwój usług opiekuńczych, opieki wytchnieniowej oraz asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej jako alternatywy dla kosztownych domów pomocy społecznej. Należy rozważyć możliwość deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych poprzez wprowadzenie nowych form wsparcia takich jak np. zapewnienie mieszkań chronionych i wspomaganych.

#### 2.2.4. ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ



W 2019 r. świadczenia niepieniężne zostały udzielone 213 rodzinom, natomiast świadczenia pieniężne trafiły do 342 rodzin. Od 2015 r. następuje systematyczny spadek liczby rodzin korzystających z ww. świadczeń, co obrazuje wykres poniżej.



**Wykres 14. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2015-2019.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Sprawozdań półrocznych i rocznych z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach”.

W 2019 r., w zakresie świadczeń pieniężnych, z zasiłków stałych skorzystało 171 osób, zasiłków okresowych 95 osób oraz 264 osoby z zasiłków celowych i w naturze, w tym 49 z zasiłków specjalnych celowych. Zasiłek specjalny celowy może być przyznany w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie lub rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe, który nie podlega zwrotowi. Jednakże wysokość tego świadczenia nie może przekroczyć odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny.

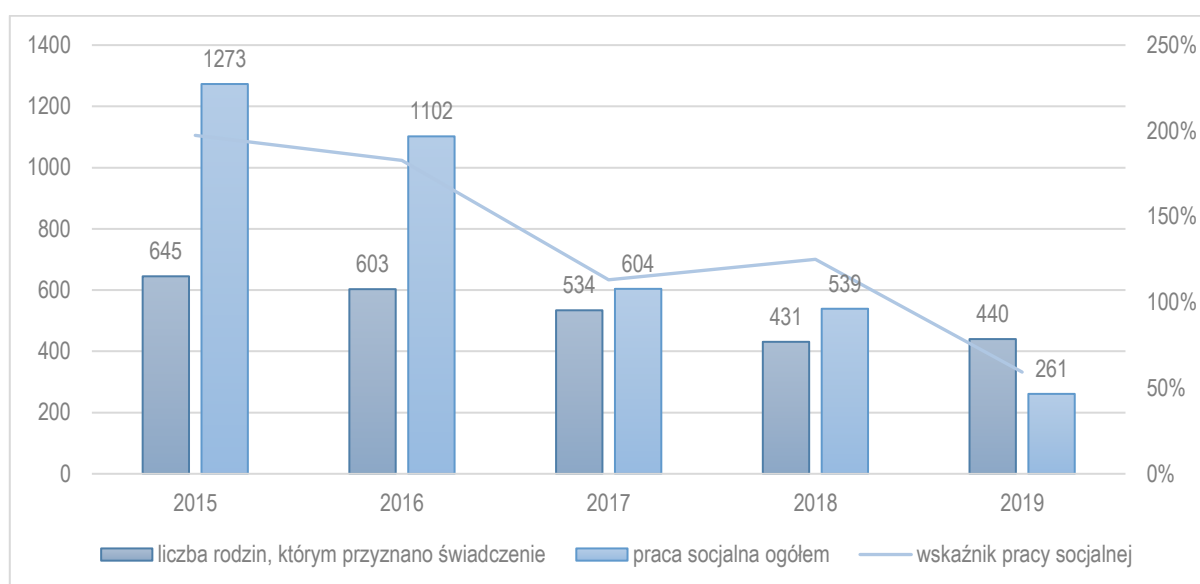
**Tabela 8. Liczba osób, którym udzielono świadczenia przez MGOPS w latach 2015-2019.**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	2018	2019
Zasiłki stałe	194	196	192	168	171
Zasiłki okresowe	207	155	133	83	95
Schronienie	21	28	22	14	13
Posiłek	487	423	372	316	285
w tym dla dzieci	480	410	347	303	263
Usługi opiekuńcze – ogółem	35	46	48	47	56
w tym specjalistyczne	0	0	0	5	10
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	2	16	2	3	1
Sprawienie pogrzebu	2	4	6	5	4

Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem		513	454	364	253	264
	w tym zasiłki specjalne celowe	98	104	90	15	49
<b>RAZEM:</b>		<b>1117</b>	<b>1008</b>	<b>867</b>	<b>691</b>	<b>678</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Sprawozdań półrocznych i rocznych z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach”.

Jednym z zadań pomocy społecznej wynikającym z art. 45 ust. 1-4 Ustawy o pomocy społecznej jest praca socjalna, która świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Praca socjalna prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej, jak i ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. Wskaźnik pracy socjalnej w 2019 r. wyniósł 59,3% i znacznie spadł licząc od 2015 r. (197,4%). Szczegółowo obrazuje to wykres poniżej.



**Wykres 15. Wskaźnik pracy socjalnej na terenie Miasta i Gminy Sztum.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Sprawozdań półrocznych i rocznych z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach”.

Ponadto w Mieście i Gminie Sztum w 2019 r. 137 rodzin zostało wspartych poradnictwem specjalistycznym, a u 11 rodzin podjęto interwencje kryzysowe. Na przestrzeni analizowanych lat 2015-2019 można zauważyć znaczny wzrost liczby rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz interwencjami kryzysowymi.

**Tabela 9. Liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz interwencjami kryzysowymi w latach 2015-2019.**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	2018	2019
Poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, rodzinne)	0	0	7	261	137
Interwencja kryzysowa	0	0	0	1	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Sprawozdań półrocznych i rocznych z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach”.

Na spadek liczby beneficjentów korzystających z pomocy społecznej wpływ miała dobra koniunktura gospodarcza oraz wprowadzenie w 2016 r. dodatkowego świadczenia wychowawczego 500+, które przede wszystkim poprawiło sytuację finansową rodzin, w których było więcej niż jedno dziecko. Świadczenie to od 1 lipca 2019 r. zostało rozszerzone na każde dziecko do ukończenia 18 roku życia, bez względu na dochód osiągany przez rodzinę. Należy zaznaczyć, że w Mieście i Gminie Sztum analizowany wskaźnik przyjmuje wartości zdecydowanie niższe niż w całym powiecie sztumskim, ale jednocześnie wyższe niż średnia wyznaczona dla całego województwa pomorskiego.

## 2.2.5 UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE



Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sztumie realizuje Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta i Gminy Sztum. Realizacja zadań wskazanych w programie finansowana jest ze środków uzyskiwanych z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie

Miasta i Gminy Sztum. Jego celem jest tworzenie spójnego systemu działań profilaktycznych i naprawczych zmierzających do zapobiegania powstawaniu nowych problemów oraz zmniejszenie rozmiarów problemów, które aktualnie występują. Podejmowane w jego ramach działania mają na celu zmniejszenie różnorodnych problemów powodowanych przez alkohol i inne uzależnienia w całej społeczności lokalnej, a nie tylko w grupie podwyższonego ryzyka.

Program określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii na terenie Miasta i Gminy Sztum i stanowi katalog przedsięwzięć będących zadaniami własnymi gminy w obszarze zagadnień społecznych, wynikających

z art. 4 ust. 1 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Zgodnie z jej treścią zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, a w szczególności:

- tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokojenie motywuje powstrzymanie się od spożywania alkoholu poprzez działalność wychowawczą i informacyjną,
- ograniczenie dostępności do alkoholu,
- leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu,
- zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwania oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Głównym celem Programu jest rozwój i doskonalenie istniejącego systemu przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, dostosowanego do zmieniających się potrzeb i zagrożeń, a także ograniczenie negatywnych skutków społecznych, będących konsekwencją tych zjawisk, w tym przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Cel główny realizowany jest w obszarach profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej.

Celami szczegółowymi Programu są m.in:

- zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i substancji psychoaktywnych, osób współuzależnionych oraz osób stosujących i doświadczających przemocy domowej,
- zwiększenie wiedzy na temat szkód zdrowotnych wynikających ze szkodliwego picia i uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz na temat przemocy w rodzinie,
- kontrola rynku napojów alkoholowych, w kontekście przestrzegania zasad i warunków korzystania oraz podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych,
- podejmowanie oddziaływań profilaktycznych,
- promowanie pozalekcyjnych zajęć sportowych jako alternatywnej formy spędzania wolnego czasu.

Problemy związane z nadużywaniem alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych stanowią istotną kwestię społeczną w Mieście i Gminie Sztum. Z badań diagnostycznych przeprowadzonych w 2017 r. wynika, że alkoholizm wciąż pozostaje tabu i często jest

ukrywany lub bagatelizowany zarówno przez samego uzależnionego, jego rodzinę oraz najbliższe otoczenie. Główne wyzwania w obszarze używania alkoholu to jego spożywanie przez młodzież, występowanie szkód zdrowotnych związanych z nadużywaniem alkoholu, zaburzenia życia rodzinnego związane z alkoholem, w tym zjawisko przemocy domowej.

Problematyka uzależnień na terenie Miasta i Gminy Sztum obejmuje nie tylko uzależnienia od alkoholu. Kolejnym wyzwaniem jest także przeciwdziałanie uzależnieniu od narkotyków i dopalaczy, choć zasięg tego zjawiska na terenie Miasta i Gminy Sztum pozostaje mniejszy niż skala problemów z nadużywaniem alkoholu.

Kluczową rolę w realizacji działań podejmowanych w ramach Programu odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sztumie. W tym zakresie współpracuje ona z MGOPS, Policją, Poradnią Zdrowia Psychicznego, Ośrodkami Zdrowia, Sądem Rejonowym, szkołami oraz organizacjami pozarządowymi. Do jej obowiązków należy m.in. podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia zastosowania wobec osoby uzależnionej obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

Rodziny, w których występuje problem uzależnienia lub przemocy w rodzinie mogą także otrzymać wsparcie w Punkcie Konsultacyjnym „Krokus” w Sztumie. W punkcie dyżury pełnią prawnik, psycholog, psycholog dziecięcy oraz terapeuta ds. uzależnień.

Podstawowym dokumentem regulującym działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy jest Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Program Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Mieście i Gminie Sztum na lata 2021-2025. Dodatkowo, w 2020 r., MGOPS w Sztumie zrealizował badanie pn. „Diagnoza zjawiska przemocy”, które zostało przeprowadzone w placówkach oświatowych na terenie jednostki. Z przeprowadzonego badania wynika, że problem przemocy domowej występuje w dużym natężeniu – doświadczył jej co dziewiąty uczeń. Uczniowie najczęściej doświadczają przemocy psychicznej oraz fizycznej. W mniejszym stopniu doświadczają oni zaniedbania i przemocy seksualnej.

Na podstawie przeprowadzonego badania oraz wcześniejszych doświadczeń w zakresie przeciwdziałania przemocy sformułowano cel główny programu jakim jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Mieście i Gminie Sztum. Określono także cztery cele szczegółowe:

- zintensyfikowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,



- zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
- zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

W celu zapobiegania przemocy w rodzinie powołany został Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Sztumie, którego zadaniem jest m.in. integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, których przedstawiciele wchodzi w skład Zespołu. W latach 2015-2019 corocznie odbywały się 4 spotkania GZI. W ramach działalności Zespołu tworzone są grupy robocze, których celem jest rozwiązywanie problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. W 2019 r. odbyło się 255 posiedzeń grup roboczych i była to zdecydowanie najwyższa ich liczba w całym analizowanym okresie. W tym samym roku założono 76 nowych „Niebieskich Kart” oraz zakończono 54 takie procedury.

**Tabela 10. Działalność GZI w latach 2015-2019.**

	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba posiedzeń GZI w Sztumie	4	4	4	4	4
Liczba posiedzeń grup roboczych w Sztumie	187	141	131	130	255
Liczba założonych „Niebieskich Kart”	76	59	58	62	76
Liczba zakończonych „Niebieskich Kart”	43	35	57	47	54

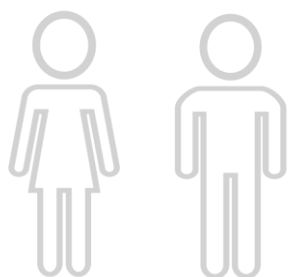
Źródło: „Sprawozdania z działalności Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Sztumie” za lata 2015-2019.

Ponad połowa ankietowanych przyznała, że osobiście zna przypadki występowania przemocy (25,8%) lub słyszała o przypadkach występowania przemocy w rodzinach (30,9%). 43,3% ankietowanych przyznało, że w ich najbliższym otoczeniu nie występuje zjawisko przemocy. Jednocześnie wśród działań, które w sposób najskuteczniejszy mogłyby pomóc osobom doświadczającym przemocy wymieniano izolowanie osób stosujących przemoc w rodzinie, tworzenie placówek specjalizujących się w pomocy osobom doświadczającym przemocy, zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego i terapeutycznego oraz zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy.

Wśród najczęstszych przyczyn występowania problemu uzależnień na terenie Gminy ankietowani wskazywali życiową niezaradność (29,9%), łatwą dostępność alkoholu, narkotyków i dopalaczy (21,6%), indywidualną skłonność do popadania w nałogi (20,6%) oraz bezrobocie i utratę pracy (16,5%). Według ankietowanych najskuteczniejszymi formami pomocy, która skierowana powinna być na rzecz osób uzależnionych oraz ich rodzin są: pomoc terapeutyczna oraz profilaktyka dzieci i młodzieży, tworzenie przyjaznych warunków do rozwoju istniejących klubów abstynenckich, grup wsparcia, klubów AA oraz profilaktyka osób dorosłych.

W przyszłości rekomenduje się podjęcie dodatkowych działań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym oraz cyberprzemocy (zwłaszcza w stosunku do młodzieży). Stopniowy wzrost znaczenia obydwu problemów w życiu mieszkańców Miasta i Gminy Sztum następować będzie wraz z postępującymi zmianami w strukturze demograficznej, rozwojem technologicznym oraz zmianą stylu życia. W celu ich przeciwdziałania konieczna będzie szybka i sprawna identyfikacja zagrożeń oraz głównych źródeł uzależnień i przemocy. Osobom i rodzinom dotkniętym przemocą można zaoferować np. możliwość uczestnictwa w zajęciach i warsztatach radzenia sobie z agresją lub przemocą.

#### 2.2.6. WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA

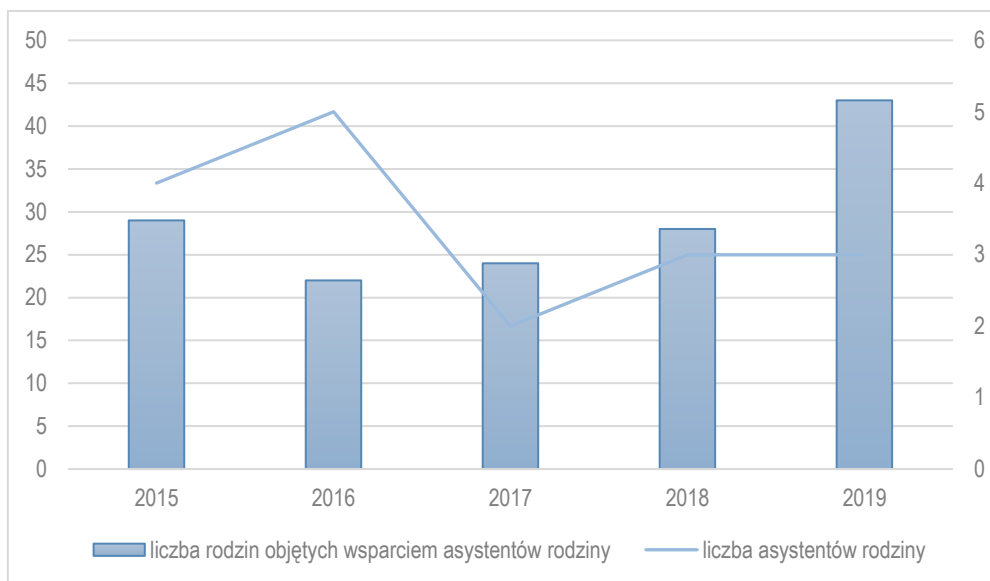


Asystentura rodziny polega na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny, pochodzenia, rodziny dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Asystent rodziny działa na podstawie Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W 2019 r. na terenie Miasta i Gminy zatrudnionych było czterech asystentów rodziny. Ich wsparciem objęte były 43 rodziny wymagające wsparcia w następujących obszarach:

- niewystarczających umiejętności w pokonywaniu trudności opiekuńczo-wychowawczych,
- trudności z prowadzeniem gospodarstwa domowego, w tym racjonalnego gospodarowania budżetem domowym,

- trudności związanych z załatwianiem spraw urzędowych oraz wprowadzaniem spraw zaległych związanych z poprawnym funkcjonowaniem rodziny.



**Wykres 16. Asystenci rodziny i liczba rodzin objętych wsparciem.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za lata 2015-2019”.

W ramach wsparcia rodziny Miasto i Gmina Sztum realizuje program Karty Dużej Rodziny, którego celem jest poprawa warunków życia rodzin wielodzietnych, zwiększenie szans rozwojowych i życiowych dzieci i młodzieży wychowujących się w tych rodzinach, a także kształtowanie ich pozytywnego wizerunku oraz promocja modelu rodziny wielodzietnej poprzez zwiększenie dostępności do dóbr kultury, sportu i rekreacji, a także promocji i ofert przygotowanych przez firmy i instytucje uczestniczące w programie. Uprawnionymi do otrzymania Karty są członkowie rodzin wielodzietnych (3+) oraz rodzice, którzy w przeszłości mieli na utrzymaniu co najmniej troje dzieci i zamieszkują na terenie Miasta i Gminy Sztum. Karta uprawnia do zniżek i ulg zaoferowanych przez Partnerów, tj. instytucje gminne i przedsiębiorstwa, które przystąpiły do programu. W 2019 r. do MGOPS w Sztumie wpłynęło 457 wniosków o przyznanie Karty Dużej Rodziny, na podstawie których wydano 914 tradycyjnych Kart Dużej Rodziny oraz zamówiono 268 Kart elektronicznych. Od początku realizacji Programu do dnia 31.12.2019 r. wydano łącznie 3032 karty.

Rodzinna piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez biologicznych rodziców. Jest to przejściowa – okresowa forma opieki nad dzieckiem. W rodzinach zastępczych umieszcza się dzieci, których rodzice zostali trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub gdy władza ta została im ograniczona. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu.

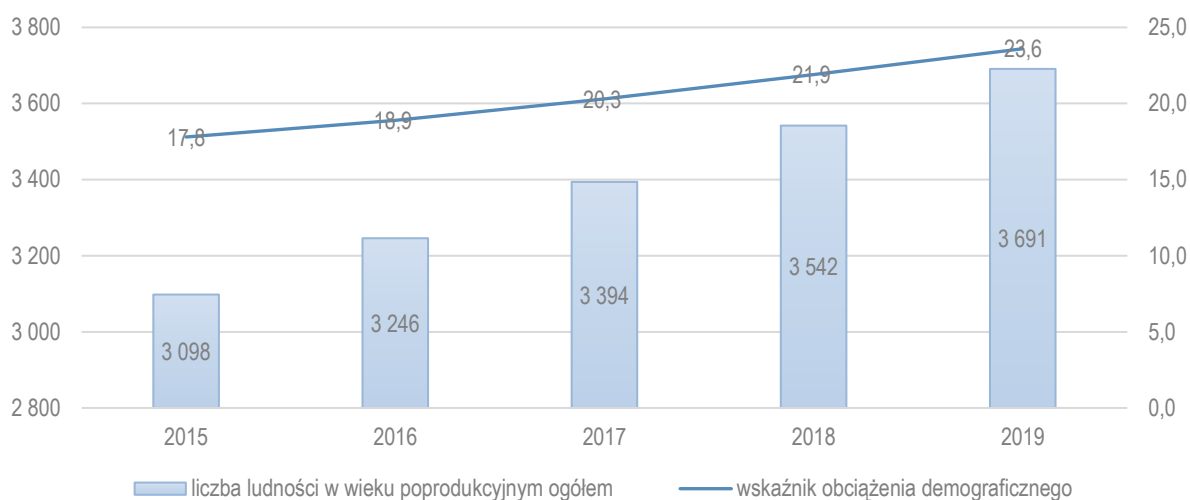
W sytuacji, kiedy dziecko nie może wychowywać się w rodzinie biologicznej, najlepszym rozwiązaniem jest zapewnienie mu opieki w jednej z form rodzinnej pieczy zastępczej. Rodzina zastępcza przyjmując dziecko pod swoją opiekę, dba o jego rozwój fizyczny i intelektualny, zaspokaja potrzeby zarówno w sferze materialno-bytowej, jak i emocjonalnej. Angażuje się w proces kształcenia, pogłębia zainteresowania, organizuje wypoczynek wakacyjny. Pokazuje jak tworzyć więzi, dbać o innych i o siebie. Wypełnia ona obowiązki rodzicielskie wobec dziecka, dla którego tworzy rodzinę zastępczą. Rodzice zastępczy w swoich działaniach współpracują z rodziną biologiczną. W 2019 r. umieszczonych w pieczy zastępczej było 33 dzieci, w tym 21 w rodzinach zastępczych spokrewnionych i zawodowych, a 12 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Koszty pobytu dzieci w pieczy zastępczej ponoszone przez Miasto i Gminę Sztum wyniosły wówczas 222 946,71 zł.

### 2.2.7. OSOBY STARSZE, NIESAMODZIELNE I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI



Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sztumie realizuje szereg form wsparcia dla osób starszych, niesamodzielnych i z niepełnosprawnościami. Można do nich zaliczyć przede wszystkim usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, opiekę wytchnieniową oraz zapewnienie wsparcia asystenta osobistego dla osób z niepełnosprawnościami. Ponadto do takich osób kierowane jest również wsparcie ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Usługi opiekuńcze oferowane przez MGOPS w Sztumie obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Usługi opiekuńcze realizowane przez MGOPS w Sztumie świadczone są we wszystkie dni tygodnia.



**Wykres 17. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na terenie Miasta i Gminy Sztum w latach 2015-2019.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jak widać na powyższym wykresie liczba osób w wieku poprodukcyjnym, zgodnie z krajowymi tendencjami, systematycznie rośnie. W ciągu analizowanych 5 lat grupa ta zwiększyła się o 593 osoby. Oznacza to przyrost o 16,1%. Wszystkie powyższe ustalenia stanowią przesłankę do podjęcia działań o charakterze prorodzinnym, a także do interwencji w infrastrukturę oraz usługi przeznaczone dla osób w starszym wieku. Jest to również zapowiedź rozwoju rynku usług skierowanych do seniorów w obszarze integracji społecznej. W przyszłości należy spodziewać się wzrostu wagi tego obszaru problemowego, wynikającego z ograniczeń w kontaktach społecznych wprowadzanych w związku z pandemią SARS-CoV-2.

Na terenie Gminy Sztum funkcjonują trzy placówki oferujące wsparcie seniorów:

- Dzienny Ośrodek Wsparcia (DOW) w Czerninie,
- Klub Senior+ „AMATOR” w Sztumie,
- Rodzinny Dom Pomocy w Postolinie (RDP).

Wsparcie osobom z niepełnosprawnościami udzielane jest przez Środowiskowy Dom Samopomocy w Czerninie (ŚDS).

Miasto prowadzi także Program „Koperta Życia”, skierowany do osób przewlekle chorych, dotkniętych niepełnosprawnością oraz osób w wieku od 60 lat i zameldowanych na pobyt stały na terenie Miasta i Gminy Sztum. Celem programu o nazwie „Koperta Życia” jest uświadomienie mieszkańcom gminy znaczenia posiadania w miejscu ogólnie dostępnym, dokładnych informacji dotyczących ich stanu zdrowia, które mogą być wykorzystane przez

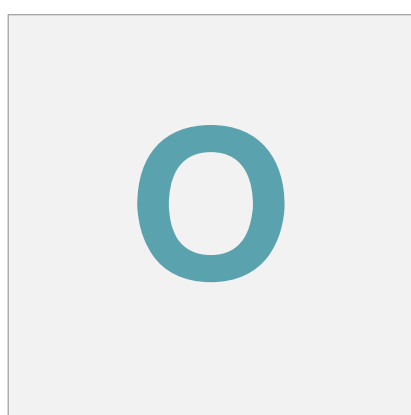
służby medyczne w przypadku stanu zagrożenia życia. Dodatkowo Miasto i Gmina Sztum, za pośrednictwem MGOPS w Sztumie, oferuje swoim mieszkańcom usługę telefonicznej opieki domowej (tzw. teleopiekę). Polega ona na całodobowym elektronicznym monitoringu i przyzywaniu natychmiastowej pomocy w przypadku zagrożenia życia, zdrowia, bezpieczeństwa osób starszych i osób z niepełnosprawnością w miejscu ich zamieszkania. Na terenie Miasta Sztum funkcjonuje także Uniwersytet Trzeciego Wieku.

Z inicjatywy Burmistrza Miasta i Gminy Sztum MGOPS realizuje projekt pn. „Kawa dla seniora”. Projekt zachęca osoby powyżej 60 roku życia do wyjścia z domu, spotkań ze znajomymi oraz integracji ze społecznością lokalną.

Ankietowani biorący udział w badaniu wskazywali, że do najważniejszych problemów społecznych osób starszych na terenie Miasta i Gminy Sztum należy wymienić przede wszystkim samotność (izolację) oraz trapiące te osoby problemy zdrowotne. W dużo mniejszym stopniu osoby starsze, zdaniem ankietowanych, dotyczą problemy niewystarczającego zakresu dostępnych usług opiekuńczych, ograniczonej zdolności do dbania o własne zdrowie i ciało, niskiej aktywności/zaangażowania społecznego oraz braku zajęć i kontaktów z osobami w podobnym wieku.

## 2.3 ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest skuteczną i racjonalną metodą pozwalającą na identyfikację słabych i silnych stron obszaru związanego z pomocą społeczną Miasta i Gminy Sztum oraz szans i zagrożeń, jakie są z nim związane. W rezultacie SWOT jest użytecznym instrumentem pozwalającym na wielowymiarową ocenę aktualnego stanu pomocy społecznej gminy. Jednocześnie analiza stanowi adekwatny punkt wyjścia do definiowania właściwych kierunków rozwoju. Dodatkowo przedmiotowa analiza ujawnia obszary wymagające poprawy w funkcjonowaniu Miasta i Gminy Sztum.



<b>S - mocne strony</b>	<b>W - słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne,</li> <li>• dostępność i wysoka jakość opieki żłobkowej i przedszkolnej,</li> <li>• bogata i zróżnicowana infrastruktura sportowo-rekreacyjna,</li> <li>• różnorodna oferta spędzania czasu wolnego,</li> <li>• zróżnicowana oferta kulturalna i sportowa,</li> <li>• liczne organizacje pozarządowe,</li> <li>• szeroko rozwinięta sieć współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego a podmiotami realizującymi zadania z zakresu pomocy społecznej,</li> <li>• różnorodne mechanizmy aktywizacji społecznej i wsparcie dla NGO,</li> <li>• możliwość uzyskania specjalistycznego wsparcia w zakresie poradnictwa rodzinnego, poradnictwa dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• przestarzała infrastruktura budynków komunalnych,</li> <li>• niezaradność rodzin w rozwiązywaniu problemów życiowych, w szczególności problemów opiekuńczo-wychowawczych,</li> <li>• wzrost liczby osób uzależnionych oraz doświadczającej przemocy w rodzinie,</li> <li>• brak mieszkalnictwa wspomaganego,</li> <li>• niski poziom aktywności społeczności lokalnej.</li> </ul>
<b>O - szanse</b>	<b>T - zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• działalność na rzecz osób uzależnionych, osób dotkniętych przemocą w rodzinie, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, działalność Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego oraz</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• nieznana skala następstw gospodarczych i społecznych spowodowanych pandemią COVID,</li> <li>• spowolnienie gospodarcze skutkujące wzrostem bezrobocia,</li> </ul>

działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

- możliwość pozyskania dofinansowania na realizację projektów z funduszy zewnętrznych,
- przyjęcie nowych dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym wyznaczających kierunki rozwoju państwa, w szczególności sfery społecznej,
- promowanie ekonomii społecznej,
- rosnąca rola organizacji pozarządowych,
- rozwój międzysektorowej polityki społecznej,
- współdziałanie wielu podmiotów działających w obszarze pomocy społecznej w celu rozszerzenia ofert, form i środków pomocy, co stwarza możliwość lepszego docierania do różnych grup i środowisk oraz finansowania działalności z różnych źródeł.

- nieefektywna polityka społeczna na poziomie krajowym,
- częste zmiany przepisów prawa wpływające na stanowienie norm prawa lokalnego, utrudniające długofalowe planowanie przedsięwzięć,
- migracja ludności,
- wzrost zjawiska przemocy, w tym cyberprzemocy,
- łatwy dostęp do napojów alkoholowych i innych środków psychoaktywnych,
- obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej,
- niestabilność dochodów budżetowych w zakresie dotowania i subwencji dla JST przekazywanych z budżetu centralnego,
- zagrożenie wykluczeniem cyfrowym,
- wzrost liczby osób zależnych wymagających opieki w placówkach całodobowego pobytu połączony z niewystarczającą ilością miejsc w ww. placówkach,
- zmiany demograficzne, w szczególności proces starzenia się ludności,
- długotrwałe uzależnienie od pomocy społecznej i bierna postawa osób z niej korzystających,
- ograniczone środki finansowe na zabezpieczenie usług społecznych dla seniorów/osób niepełnosprawnych,
- wzrost liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w związku z niezaradnością wychowawczą i uzależnieniami rodziców.

## 2.4. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ



Charakterystyczny dla całego kraju spadek populacji znajduje także swoje odzwierciedlenie w Prognozie opracowanej na podstawie danych GUS na poziomie Miasta i Gminy Sztum. Według prognozy liczba mieszkańców miasta i gminy będzie nieznacznie spadać, a poszczególne kategorie wiekowe będą ulegać zmianom. Ogólna liczba ludności w Mieście i Gminie Sztum spadnie o 2,7%. Prognoza potwierdza również nasilenie ogólnokrajowej tendencji starzenia się społeczeństwa, a także zjawisko migracji ludności w wieku produkcyjnym. Tabela poniżej przedstawia, jak według prognozy ludności do 2030 r., będą kształtować się poszczególne kategorie wiekowe.



**Tabela 11. Prognoza ludności dla Miasta i Gminy Sztum na lata 2021-2030.**

	2021	2022	2023	2024	2025
<b>ogółem</b>	<b>18 403</b>	<b>18 349</b>	<b>18 294</b>	<b>18 236</b>	<b>18 172</b>
<b>przedprodukcyjny</b>	3 596	3 591	3 585	3 552	3 517
<b>produkcyjny</b>	10 864	10 707	10 553	10 429	10 340
<i>mobilny</i>	6 665	6 498	6 360	6 218	6 074
<i>niemobilny</i>	4 199	4 209	4 193	4 211	4 266
<b>poprodukcyjny</b>	3 943	4 051	4 156	4 255	4 315
	<b>2026</b>	<b>2027</b>	<b>2028</b>	<b>2029</b>	<b>2030</b>
<b>ogółem</b>	<b>18 106</b>	<b>18 032</b>	<b>17 957</b>	<b>17 874</b>	<b>17 793</b>
<b>przedprodukcyjny</b>	3 497	3 427	3 411	3 383	3 355
<b>produkcyjny</b>	10 213	10 176	10 084	9 986	9 909
<i>mobilny</i>	5 931	5 816	5 648	5 483	5 332
<i>niemobilny</i>	4 282	4 360	4 436	4 503	4 577
<b>poprodukcyjny</b>	4 396	4 429	4 462	4 505	4 529

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030.

Informacje i dane systematycznie zbierane przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sztumie pozwalają m.in. na zaobserwowanie pewnych tendencji w obszarach wsparcia dla rodzin, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmian na lokalnym rynku pracy. Analizując tabele i wykresy zamieszczone w części diagnostycznej Strategii można przyjąć, że niezależnie od zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych utrzymuje się stała grupa beneficjentów systemu wsparcia, wymagająca stałej interwencji socjalnej. Rozwój gospodarczy, podnoszenie się jakości życia w mieście i gminie, nie zawsze są zbieżne z tempem włączenia osób wykluczonych w życie społeczne.

Podsumowując informacje zawarte w części prognostycznej Strategii możemy założyć, że w perspektywie czasowej przyjmowanej Strategii:

- wrośnie udział osób starszych w ogólnej liczbie mieszkańców Miasta i Gminy,
- dużą grupę osób wymagających wsparcia będą stanowiły osoby ze specjalnymi potrzebami,
- poza uzależnieniem od alkoholu i narkotyków pojawiać się będą nowe formy uzależnień,

- w kontekście rozwoju rynku pracy kluczowym będzie zwiększenia aktywności zawodowej, zwłaszcza osób z niepełnosprawnościami, kobiet oraz osób długotrwale bezrobotnych,
- nastąpi rozwój usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych,
- oferta edukacyjna zostanie rozwinięta i dostosowana zarówno do potrzeb uczniów z dobrymi wynikami w nauce, jak i do uczniów z problemami dydaktycznymi i adaptacyjnymi,
- utrzyma się wysoki poziom aktywności społeczności lokalnej przy założeniu, że pandemia zakończy się i nie spowoduje wprowadzenia kolejnych obostrzeń,
- wskaźnik przedsiębiorczości będzie systematycznie wzrastał przy założeniu, że ujemne skutki gospodarcze pandemii COVID nie wpłyną znacząco na lokalną gospodarkę.



# STRATEGIA



## MISJA

Misją Miasta i Gminy Sztum jest zapewnienie dobrych warunków do życia mieszkańców poprzez zrównoważony rozwój, wzmocnienie tożsamości lokalnej, poszanowanie środowiska naturalnego oraz wykorzystywanie potencjału Gminy. Gmina Sztum – nowoczesność i bezpieczeństwo w zgodzie z naturą.

### **Cel główny Strategii Integracji Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Sztum**

Wsparcie, aktywizacja i integracja osób oraz rodzin zagrożonych bądź wykluczonych społecznie w rozwiązywaniu ich problemów, dla zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców Miasta i Gminy Sztum.



### **3.1. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ**

Realizacja celu głównego odbędzie się poprzez realizację celów strategicznych, celów operacyjnych oraz kierunków działań.

Na podstawie analizy w części diagnostycznej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wyodrębniono 3 najważniejsze cele strategiczne, które zostały opracowane w odpowiedzi na główne problemy Miasta i Gminy Sztum, zdiagnozowane w rozdziale 2.

Cele strategiczne są jednocześnie zgodne z celem głównym. Celami strategicznymi są:

- 1. Wzmocnienie roli rodziny w procesie kształtowania odpowiedzialnego społeczeństwa lokalnego.**
- 2. Poprawa jakości życia osób ze szczególnymi potrzebami oraz ich integracja ze środowiskiem lokalnym.**
- 3. Podniesienie aktywności obywatelskiej poprzez zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym Miasta i Gminy Sztum.**

Do każdego celu strategicznego przyporządkowane zostały cele operacyjne, a do nich kierunki działań, które będą realizowane przez MGOPS w Sztumie, komórki organizacyjne Urzędu Miasta i Gminy, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Ponadto, powyższe cele i kierunki działań realizowane będą w partnerstwie z Powiatowym Urzędem Pracy, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Komendą Powiatową Policji, organizacjami pozarządowymi, Kościołami, związkami wyznaniowymi i wolontariuszami.

## **CEL STRATEGICZNY I: WZMOCNIENIE ROLI RODZINY W PROCESIE KSZTAŁTOWANIA ODPOWIEDZIALNEGO SPOŁECZEŃSTWA LOKALNEGO**

Kompleksowe wsparcie dla mieszkańców i rodzin wymaga podjęcia szeregu inicjatyw aktywizujących w sferze zawodowej, zdrowotnej i społecznej. Oznacza także intensyfikację działań na rzecz wsparcia rodzin dysfunkcyjnych, często w sytuacji kryzysowej, o niskim statusie materialnym, z trudnościami w wypełnianiu roli opiekuńczo-wychowawczej. To również wyzwanie pod względem pracy koncepcyjnej, zmieniającej stereotypy i nieefektywne wzorce. Podstawą takiego podejścia jest familiocentryzm, wskazujący na podmiotowość rodziny w systemie opieki, pomocy i wsparcia. Charakteryzuje się postrzeganiem rodziny w kategoriach zasobów i silnych stron, a także wyposażeniem jej w taką wiedzę i umiejętności, która pozwoli na podejmowanie przez jej członków właściwych decyzji.

Przy odpowiednim systemie wsparcia, opartym o wyspecjalizowaną kadre, efektywnie działającą edukację, pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla dzieci i młodzieży, służbę zdrowia, rozbudowaną infrastrukturę mieszkaniową, usługową, a także aktywizację społeczności lokalnej poprzez bogatą ofertą kulturalną oraz rewitalizację przestrzeni społecznej (rekreacja, sport, lokalna turystyka) należy oczekiwać osiągnięcia pierwszego z celów strategicznych. Kontynuacja wsparcia dla osób biernych zawodowo, uzależnionych oraz będących zarówno osobami dotkniętymi przemocą, jak i osobami stosującymi przemoc, międzysektorowa współpraca lokalnych władz, organizacji pozarządowych oraz sektora prywatnego, przy jednoczesnym wsparciu finansowym ze środków krajowych oraz unijnych spowoduje poprawę sytuacji mieszkańców w gminie.

## CEL STRATEGICZNY I: WZMOCNIENIE ROLI RODZINY W PROCESIE KSZTAŁTOWANIA ODPOWIEDZIALNEGO SPOŁECZEŃSTWA LOKALNEGO

CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI EWALUACJI	OCZEKIWANE REZULTATY
<p><b>1.1. Wzmocnienie roli rodziny</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- promowanie pozytywnych wzorców rodziny</li> <li>- kontynuacja działań wspierających rodziny wielodzietne (np. katalogu ulg i bonifikat w ramach Karty Dużej Rodziny)</li> <li>- wsparcie wychowawcze dla rodzin z trudnościami</li> <li>- wsparcie rodzin, którym ograniczono lub odebrano władzę rodzicielską</li> <li>- aktywizacja zawodowa niepracujących członków rodzin, w szczególności kobiet</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba wydarzeń i przedsięwzięć promujących pozytywne wzorce rodzinne</li> <li>- liczba podjętych działań, na rzecz wsparcia rodzin wielodzietnych (np. warsztaty, pomoc w opiece, praca socjalna)</li> <li>- liczba ulg i bonifikat dla posiadacza Karty Dużej Rodziny</li> <li>- liczba wydarzeń integracyjnych dla dzieci i młodzieży (np. koncerty, warsztaty, festyny)</li> <li>- liczba podjętych działań, na rzecz rodzin z trudnościami</li> <li>- liczba podjętych działań, na rzecz rodzin którym ograniczono lub odebrano władzę rodzicielską</li> <li>- liczba osób, które podjęły pracę w wyniku prowadzonych działań aktywizujących</li> <li>- liczba kobiet, które podjęły prace w wyniku prowadzonych działań aktywizujących</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zmiana wzorców funkcjonowania rodzin</li> <li>- poprawa sytuacji w rodzinach dysfunkcyjnych</li> <li>- wzrost aktywności społecznej młodzieży</li> <li>- zmniejszenie skali zjawiska izolacji społecznej</li> <li>- rozwój pasji i zainteresowań wśród dzieci i młodzieży</li> <li>- poprawa funkcjonowania rodzin dysfunkcyjnych</li> <li>- ograniczenie problemu bezrobocia w rodzinach</li> </ul>
<p><b>1.2. Profilaktyka i promocja zdrowego trybu życia</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zapewnienie dostępu do wsparcia specjalistycznego</li> <li>- utworzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci z dysfunkcjami</li> <li>- rozwój działań profilaktycznych</li> <li>- tworzenie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba osób, które skorzystały ze wsparcia specjalistycznego</li> <li>- liczba wdrożonych działań profilaktycznych</li> <li>- liczba etatów dla psychologów w szkołach</li> <li>- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci z dysfunkcjami</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ograniczenie problemu przemocy i uzależnień wśród mieszkańców</li> <li>- zwiększenie świadomości mieszkańców w obszarze działań profilaktycznych</li> <li>- poprawa stanu psychicznego zdrowia mieszkańców</li> <li>- polepszenie jakości świadczonych usług</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>- edukacja rodziców w zakresie nowych zagrożeń (np. cyberprzemocy)</li> <li>- wsparcie osób uzależnionych i ich rodzin</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba wydarzeń skierowanych do dzieci i młodzieży</li> <li>- liczba osób, które skorzystały z działań profilaktycznych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zmiana nawyków spędzania wolnego czasu wśród dzieci i młodzieży</li> <li>- poprawa stanu zdrowia mieszkańców</li> <li>- zmiana świadomości w zakresie zagrożeń związanych z nowymi formami uzależnień</li> <li>- wzrost świadomości społecznej w zakresie zdrowego stylu życia</li> </ul>
<p><b>1.3. Wzrost kompetencji rodziny w pełnieniu jej podstawowych funkcji</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- podnoszenie kompetencji rodzicielskich w zakresie wychowania dzieci i wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej</li> <li>- kontynuacja działań wspierających rodziny z trudnościami w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej</li> <li>- wzmocnienie roli asystenta rodziny</li> <li>- promocja rodzin wspierających</li> <li>- wspieranie działań w ramach wczesnej interwencji w rodzinie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba instytucji, podmiotów, organizacji działających na rzecz wsparcia rodzin z trudnościami</li> <li>- liczba podjętych działań na rzecz rodzin dysfunkcyjnych</li> <li>- liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny</li> <li>- liczba podjętych działań w ramach wczesnej interwencji</li> <li>- liczba rodzin objętych pomocą rodziny wspierającej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zmiana i eliminacja szkodliwych nawyków wychowania dzieci</li> <li>- ograniczenie problemów w wychowaniu dzieci i młodzieży</li> <li>- kompleksowe wsparcie działań asystenta rodziny</li> <li>- poprawa funkcjonowania rodziny</li> <li>- poprawa sytuacji dzieci w rodzinach z problemami</li> <li>- efektywny system działań prewencyjnych i interwencyjnych na rzecz rodziny</li> </ul>
<p><b>1.4. Wsparcie kadry pracowniczej w obszarze pomocy społecznej</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- podnoszenie kwalifikacji kadry pomocy społecznej</li> <li>- organizacja warsztatów, superwizji dla kadry pomocy społecznej</li> <li>- organizacja zajęć z zakresu przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu</li> <li>- wzmocnianie kompetencji miękkich (np. z zakresu asertywności, komunikacji, odporności na stres)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba przeprowadzonych warsztatów i superwizji dla kadry pomocy społecznej</li> <li>- liczba przeprowadzonych zajęć z zakresu przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu</li> <li>- liczba uczestników zajęć, warsztatów, superwizji</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zwiększenie kompetencji kadry z obszaru pomocy społecznej, w zakresie metod pracy z rodzinami i osobami z trudnościami</li> <li>- zmniejszenie skali zjawiska wypalenia zawodowego wśród kadry pomocy społecznej</li> <li>- zmniejszenie poziomu stresu wśród pracowników z obszaru pomocy społecznej</li> </ul>



## **CEL STRATEGICZNY II: POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA OSÓB ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI ORAZ ICH INTEGRACJA ZE ŚRODOWISKIEM LOKALNYM**

Zaspokojenie potrzeb seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami w wymiarze zarówno społecznym, jak i zdrowotnym stanowi jedno z największych wyzwań dla władz krajowych, jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych. Starzenie się społeczeństwa niesie ze sobą skutki i wyzwanie nie tylko w obszarze społeczno-kulturowym, ale i gospodarczym, a zatem przy zmieniającej się diametralnie strukturze demograficznej system wsparcia w tym obszarze powinien ulec przemodelowaniu. Ponadto wejście w życie Ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami dodatkowo obliguje Miasto i Gminę Sztum do podjęcia działań zarówno w postaci likwidacji barier architektonicznych, podnoszeniu poziomu dostępności cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej.

Realizując drugi z celów strategicznych Miasto i Gmina Sztum planuje osiągnąć poprawę warunków funkcjonowania tej grupy społecznej w oparciu o zwiększenie dostępu do usług społecznych, cyfrowych oraz intensyfikację działań aktywizujących społecznie i zawodowo. Cel ten zostanie osiągnięty nie tylko przy wsparciu jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych, lecz także poprzez kształtowanie prawidłowych postaw obywatelskich. Wsparcie instytucjonalne zapewni rozwój infrastruktury oraz katalogu usług. Wzmocnienie działań o drugi filar, oparty na zasobach społeczności lokalnej przyczyni się do budowania relacji społecznych, w tym międzypokoleniowych oraz zapobiegnie wykluczeniu społecznemu i zawodowemu wskazanej grupy społecznej.

## CEL STRATEGICZNY II: POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA OSÓB ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI ORAZ ICH INTEGRACJA ZE ŚRODOWISKIEM LOKALNYM

CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI EWALUACJI	OCZEKIWANE REZULTATY
<b>2.1. Aktywizacja społeczna osób ze specjalnymi potrzebami</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zwiększenie liczby miejsc w klubach seniora</li> <li>- stworzenie stałej oferty wsparcia dla osób ze szczególnymi potrzebami na terenach wiejskich</li> <li>- aktywizacja osób z niepełnosprawnościami</li> <li>- rozwój inicjatyw wspierających integrację międzypokoleniową</li> <li>- stworzenie warunków do rozwoju pasji i zainteresowań osób ze specjalnymi potrzebami</li> <li>- rozwój i wzmocnienie organizacji pozarządowych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba miejsc w klubach seniora</li> <li>- liczba przeprowadzonych warsztatów oraz spotkań dla osób ze szczególnymi potrzebami</li> <li>- liczba podjętych inicjatyw międzypokoleniowych</li> <li>- liczba grup samopomocowych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wzmocnienie więzi społecznych</li> <li>- zminimalizowanie ryzyka zagrożenia wykluczeniem społecznym wśród osób ze szczególnymi potrzebami</li> <li>- poprawa jakości życia osób ze szczególnymi potrzebami</li> <li>- aktywizacja społeczna i zawodowa osób ze specjalnymi potrzebami</li> </ul>
<b>2.2. Kontynuacja i rozwój oferty usług społecznych</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- rozwój infrastruktury przeznaczonej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</li> <li>- rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych</li> <li>- rozwój usług dla opiekunów OzN</li> <li>- rozwój systemu wsparcia osób ze specjalnymi potrzebami w miejscu ich zamieszkania</li> <li>- stworzenie mieszkań chronionych (wspomaganych)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba i rodzaj nowopowstałej infrastruktury</li> <li>- liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych</li> <li>- liczba osób, które skorzystały z opieki wytchnieniowej</li> <li>- liczba miejsc opieki wytchnieniowej</li> <li>- liczba utworzonych mieszkań chronionych (wspomaganych)</li> <li>- liczba osób korzystających z mieszkań chronionych (wspomaganych)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- efektywny system usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych</li> <li>- poprawa sytuacji opiekunów faktycznych</li> <li>- poprawa sytuacji osób ze szczególnymi potrzebami</li> <li>- możliwość funkcjonowania osób starszych i OzN w ich dotychczasowym środowisku życia</li> </ul>
<b>2.3. Rozwój systemu opieki medycznej ukierunkowany na osoby ze szczególnymi potrzebami</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- rozwój telemedycyny</li> <li>- rozwój placówek opieki całodobowej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba udzielonych teleporad</li> <li>- liczba aktywnych urządzeń telemedycznych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- poprawa stanu zdrowia mieszkańców</li> <li>- zwiększenie dostępu do opieki zdrowotnej</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>– rozwój systemu opieki poszpitalnej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– liczba przekazanych „Kopert życia”</li> <li>– liczba placówek opieki całodobowej</li> <li>– liczba osób korzystających z opieki całodobowej</li> </ul>	
<p><b>2.4. Zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej dla osób ze szczególnymi potrzebami</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– wsparcie działań Koordynatora ds. dostępności</li> <li>– likwidacja barier architektonicznych</li> <li>– modernizacja i budowa nowych obiektów architektonicznych bez barier dla OzN</li> <li>– kontynuacja działań w ramach dostępności cyfrowej</li> <li>– podnoszenie kompetencji cyfrowych osób ze szczególnymi potrzebami</li> <li>– dofinansowanie kursów nauki języka migowego dla pracowników pomocy społecznej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– liczba działań podjętych w ramach realizacji Ustawy o zapewnieniu dostępności</li> <li>– liczba osób, które skorzystały z zajęć podnoszących kompetencje cyfrowe</li> <li>– liczba stowarzyszeń współpracujących z gminą w obszarze wsparcia osób ze szczególnymi potrzebami</li> <li>– liczba budynków, w których zlikwidowano bariery architektoniczne</li> <li>– liczba miejsc postojowych dla OzN</li> <li>– liczba osób korzystających z nowych funkcjonalności cyfrowych gminy</li> <li>– liczba nowozastosowanych rozwiązań cyfrowych</li> <li>– liczba przeprowadzonych kursów języka migowego</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– zapewnienie dostępności architektonicznej oraz cyfrowej osobom ze szczególnymi potrzebami</li> <li>– wzrost kompetencji cyfrowych osób starszych</li> <li>– poprawa jakości życia osób ze szczególnymi potrzebami oraz osób starszych</li> </ul>

## **CEL STRATEGICZNY III: PODNIESIENIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ POPRZEZ ZWIĘKSZENIE UCZESTNICTWA MIESZKAŃCÓW W ŻYCIU SPOŁECZNYM MIASTA I GMINY SZTUM**

Podstawą zwiększenia potencjału lokalnej wspólnoty jest partnerska współpraca instytucji, organizacji i innych podmiotów nie tylko na rzecz mieszkańców, lecz przede wszystkim – razem z nimi. Kluczowe znaczenie ma tutaj udział mieszkańców danej społeczności lokalnej w procesie budowania relacji, planowania rozwoju lokalnego, podejmowania decyzji i działania w ramach wspólnoty.

Szereg planowanych działań w tym obszarze oparty został na aktywizacji społecznej mieszkańców, wzmocnieniu roli organizacji pozarządowych w procesie budowania kapitału społeczno-gospodarczego gminy oraz wspólne działania proekologiczne, które poprawią nie tylko jakość życia w gminie, lecz również staną się znakomitą okazją do nawiązania relacji społecznych i wypracowania wspólnych celów i zadań.

Potencjał społeczności lokalnej budowany będzie na trzech podstawowych poziomach: przywództwa (opartego na zaangażowaniu lokalnych liderów), organizacyjnym (tworzenie nowych lub wzmocnianie istniejących organizacji, tak by mogły lepiej wykonywać powierzone im zadania i podejmować nowe wyzwania) oraz społecznym (organizowanie się społeczności lokalnych, funkcjonowanie i mobilizowanie poszczególnych interesariuszy dla realizacji celów wspólnotowych, a także współpraca między organizacjami poprzez rozwój relacji między współpracującymi ze sobą partnerstwami).

Realizacja trzeciego z celów strategicznych stworzy optymalne warunki dla dalszych efektywnych i innowacyjnych działań w wielu obszarach funkcjonowania Gminy.

## CEL STRATEGICZNY III: PODNIESIENIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ POPRZEZ ZWIĘKSZENIE UCZESTNICTWA MIESZKAŃCÓW W ŻYCIU SPOŁECZNYM MIASTA I GMINY SZTUM

CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI EWALUACJI	OCZEKIWANE REZULTATY
<b>3.1. Rozwój aktywności obywatelskiej</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– promocja i rozwój wolontariatu</li> <li>– rozwój instytucji rodziny wspierającej</li> <li>– kontynuacja cyklicznych wydarzeń kulturalnych i historycznych</li> <li>– pobudzanie procesu integracji społeczności lokalnej</li> <li>– rozwój istniejących i tworzenie nowych miejsc spotkań dla społeczności lokalnych</li> <li>– edukacja mieszkańców, szczególnie młodzieży, w zakresie partycypacji społecznej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– liczba wolontariuszy</li> <li>– liczba grup samopomocowych</li> <li>– liczba rodzin wspierających</li> <li>– liczba zorganizowanych cyklicznych wydarzeń kulturalnych i historycznych</li> <li>– liczba miejsc spotkań integracyjnych dla mieszkańców gminy</li> <li>– liczba zorganizowanych prelekcji, szkoleń i warsztatów w zakresie partycypacji społecznej</li> <li>– liczba uczestników spotkań o tematyce poszerzania wiedzy o partycypacji społecznej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– rozwój wolontariatu</li> <li>– wzrost liczby wolontariuszy i grup samopomocowych</li> <li>– wzmocnienie więzi społecznych, w tym międzypokoleniowych</li> <li>– aktywizacja społeczności lokalnej</li> <li>– ciekawa oferta kulturalna</li> <li>– poprawa kondycji psychicznej mieszkańców</li> <li>– poszerzenie wśród młodzieży wiedzy z zakresu partycypacji społecznej</li> <li>– zmiana postaw życiowych</li> </ul>
<b>3.2. Wzmocnienie roli organizacji pozarządowych</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– inicjowanie powstawania nowych i rozwój obecnie istniejących stowarzyszeń, fundacji i innych organizacji pozarządowych</li> <li>– realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej w oparciu o współpracę z NGO,</li> <li>– organizacja warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje członków organizacji pozarządowych</li> <li>– wsparcie realizacji zadań organizacji pozarządowych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– liczba organizacji pozarządowych</li> <li>– liczba przeprowadzonych konkursów ofert</li> <li>– liczba zadań realizowanych we współpracy z NGO</li> <li>– liczba warsztatów podnoszących kompetencje członków organizacji pozarządowych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– wzrost liczby stowarzyszeń, fundacji i innych organizacji pozarządowych</li> <li>– efektywny i wielowymiarowy system współpracy z NGO</li> <li>– powstanie zespołu specjalistów z poszczególnych obszarów wśród działaczy organizacji pozarządowych</li> <li>– rozwój charytatywnych form wsparcia</li> </ul>
<b>3.3. Działania proekologiczne</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– promocja postaw proekologicznych wśród mieszkańców</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– liczba szkolnych projektów i konkursów proekologicznych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców</li> <li>– poszerzenie wiedzy z zakresu ekologii</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"><li>- wsparcie edukacji w zakresie działań wpływających na poprawę stanu środowiska naturalnego</li><li>- wzmacnianie pozytywnych nawyków i propagowanie działań w zakresie ochrony środowiska</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>- liczba podjętych działań wpływających na poprawę stanu środowiska naturalnego</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>- poprawa stanu środowiska naturalnego</li><li>- czystsze powietrze</li><li>- zmiana szkodliwych nawyków mieszkańców w zakresie wpływu ich działalności na środowisko naturalne</li></ul>
--	--	---	---

## Harmonogram realizacji poszczególnych celów operacyjnych zakłada ich wdrażanie w sposób ciągły w latach 2021-2030



Konkretny czas realizacji danego celu będzie uzależniony od:

- możliwości pozyskania finansowania danego celu, w tym w szczególności ze źródeł zewnętrznych,
- stopnia zaangażowania władz samorządowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców gminy na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Przewiduje się następujące źródła finansowania celów zawartych w Strategii:

- środki własne,
- środki z budżetu centralnego,
- środki organizacji, które będą wspólnie z MGOPS realizować projekty (np. NGO),
- środki funduszy krajowych,
- środki strukturalne Unii Europejskiej.

Poniższa tabela pokazuje planowane środki finansowe, które zostaną zaangażowane do realizacji kierunków działań zawartych w niniejszej Strategii. Przedstawione środki finansowe obejmują wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie gminy (zadania własne i zadania zlecone). Uwzględniono trzyprocentowy coroczny wzrost wydatków.

**Tabela 12. Ramy finansowe Strategii.**

rok	2021	2022	2023	2024	2025
kwota	6 968 826,00 zł	7 177 890,78 zł	7 393 227,50 zł	7 615 024,33 zł	7 843 475,06 zł
rok	2026	2027	2028	2029	2030
kwota	8 078 779,31 zł	8 321 142,69 zł	8 570 776,97 zł	8 827 900,28 zł	9 092 737,29 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji MGOPS w Sztumie.

Miasto i Gmina Sztum będzie na bieżąco analizować sposoby pozyskania finansowania zewnętrznego dodatkowych projektów i inicjatyw. Możliwości zewnętrznego wsparcia finansowego rozwoju Miasta i Gminy Sztum będą zależeć w szczególności od wielkości środków przeznaczonych przez Unię Europejską na wsparcie rozwoju społecznego w Polsce i zasady podziału środków unijnych pomiędzy poszczególne województwa.

## MONITORING I EWALUACJA STRATEGII



Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem określającym cele i działania do roku 2030 w zakresie problematyki społecznej, wymagającym okresowej aktualizacji do zmian zachodzących w otoczeniu, jak i w samym społeczeństwie. Inicjując działania mające na celu osiągnięcie wytyczonych w strategii celów, należy systematycznie gromadzić informacje o efektach ich realizacji i skuteczności zastosowanych instrumentów. Organem koordynującym wdrażanie Strategii będzie Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sztumie, zgodnie z art. 110 pkt. 4 ustawy o pomocy społecznej.

Monitoring realizacji strategii umożliwia:

- obserwację stanu zaawansowania realizacji poszczególnych działań, umożliwiającą aktualną identyfikację problemów w ich realizacji;
- ocenę zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za ich realizację;
- weryfikację zgodności założonych celów i efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków;
- kontrolę postępu prac związanych z realizacją poszczególnych celów operacyjnych.

Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji strategii są wyznaczone działania. Dokument wyznaczył główne kierunki w jakich należy podążać by osiągnąć zamierzone cele. Jednak nie wszystkie zdarzenia można przewidzieć, dlatego tak istotny jest monitoring Strategii. W szczególności w obecnej sytuacji, kryzysu związanego z pandemią, stały nadzór i kontrola stają się jednym z głównych elementów prawidłowej realizacji założonych celów. Monitorowanie odbywać się będzie z wykorzystaniem wskaźników realizacji określonych w Strategii w rozdziale 3.1. dla każdego z celów operacyjnych.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznych raportach (sprawozdaniach) z realizacji Strategii. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

System ewaluacji polega na ocenie i interpretacji zgromadzonych danych, dotyczących realizacji strategii w odniesieniu do jasno sformułowanych kryteriów jakości oraz efektów wdrażania poszczególnych działań. Ponadto ewaluacja pozwala wyjaśnić, dlaczego wartości wskaźników nie zostały zrealizowane i jakie są przyczyny wystąpienia problemów oraz jak je



rozwiązać. Wskaźniki realizacji działań, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, zostały wskazane przy poszczególnych celach operacyjnych. Zostały one określone w oparciu o przewidywane efekty działań. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport, zawierający dane liczbowe, ukazujący stopień osiągnięcia założonych celów oraz informację czy szacunkowe ramy finansowe na realizację działań okazały się wystarczające. Ewaluacja Strategii w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie czy założone kierunki działań zostały odpowiednio zaplanowane.

## MIEJSKO-GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W SZTUMIE



ul. Mickiewicza 39  
82-400 Sztum  
e-mail: sekretariat@mgopssztum.pl

### We współpracy z:



ul. Grochowska 35  
60-277 Poznań  
e-mail: jst@wanir.edu.pl

## UZASADNIENIE

Zgodnie z brzmieniem art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Jednocześnie zgodnie z art. 110 ust. 4 ww. ustawy realizację strategii koordynuje ośrodek pomocy społecznej.

Dokonana analiza problemów społecznych i zasobów pomocy społecznej z uwzględnieniem sytuacji społeczno-gospodarczej gminy pozwoliła na opracowanie Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Sztum na lata 2021-2030. Dokument określa przyszłe cele i kierunki działań na rzecz mieszkańców miasta i gminy Sztum. W związku z powyższym przedmiotowa strategia będzie stanowić narzędzie ułatwiające władzom lokalnym prowadzenie skutecznej polityki społecznej.